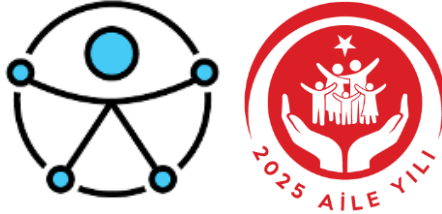

**TÜRKİYE CUMHURİYETİ
AİLE VE SOSYAL HİZMETLER
BAKANLIĞI**

**KONUTLARDA
YAŞLILAR İÇİN
ERİŞİLEBİLİRLİK VE GÜVENLİK
REHBERİ**

ANKARA

2025

KONUTLARDA YAŞLILAR İÇİN ERİŞİLEBİLİRLİK VE GÜVENLİK REHBERİ

Konutlarda Yaşlılar İçin Erişilebilirlik ve Güvenlik Rehberi, 2024 yılı T.C. Cumhurbaşkanlığı Yıllık Programı “*Tedbir 806.1. Yaşlı dostu ve erişilebilir konut tanımına ilişkin standartlar belirlenecek ve konut tasarımları bu standartlara uygun yapılacaktır.*” kapsamında hazırlanmıştır.

Bu Rehber, yayın tarihinde yürürlükte olan mevzuat dikkate alınarak hazırlanmıştır. Bu Rehberin yayın hakları Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı’na aittir. Rehberin tamamı veya bir bölümü hiçbir biçimde ticari amaçlı çoğaltılamaz ve satılamaz.

Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı
Engelli ve Yaşlı Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Yayın Yeri ve Tarihi
Ankara, 2025

İÇİNDEKİLER

ŞEKİL LİSTESİ	3
GİRİŞ	4
1. BÖLÜM - KONUT YAKIN ÇEVRESİ DÜZENLEMELERİ	7
2. BÖLÜM - BİNA GİRİŞİ VE ORTAK ALAN DÜZENLEMELERİ.....	12
2.1. Giriş	13
2.2. Koridorlar	15
2.3. Merdivenler	15
2.4. Asansörler	16
3. BÖLÜM - KONUT İÇİ DÜZENLEMELER	19
3.1. Konut İçinde Genel Düzenlemeler	20
3.2. Antre	21
3.3. Koridorlar	23
3.4. İç Merdivenler	23
3.5. Kapılar ve Pencereleler.....	25
3.6. Salon, Oturma ve Yemek Odası	26
3.7. Yatak Odası	27
3.8. Tuvalet ve Banyo.....	29
3.8.1 Tuvalet.....	29
3.8.2 Banyo	31
3.8.3 Lavabo	34
3.9. Mutfak	35
3.10. Balkon ve Teraslar	38
3.11. Acil Durum ve Güvenlik Sistemleri	38
KAYNAKÇA	41

ŞEKİL LİSTESİ

Şekil 1.1. Dikeyde Engelsiz Alan Ölçüleri	8
Şekil 1.2. Erişilebilir Kaldırım Özellikleri	9
Şekil 1.3. Rampa Eğimi Hesaplaması	10
Şekil 2.1. Tekerlekli Sandalye İle Önden ve Yandan Yaklaşım Mesafeleri	15
Şekil 2.2. Merdiven Küpeşte Özellikleri	16
Şekil 2.3. Erişilebilir Asansör Kontrol Paneli Örneği	17
Şekil 3.1. Konut Bloğu ve Bağımsız Konut İçin Tesisat Yerleşimi	21
Şekil 3.2. Konut Giriş Kapısı Örneği	22
Şekil 3.3. Kapı Kolu ve Aksamı Gösterimi	22
Şekil 3.4. Merdiven Tırmanma Cihazı Özellikleri	25
Şekil 3.5. Pencere Kolu Yüksekliği	25
Şekil 3.6. Salon/Oturma/Çalışma/Hobi Odası İçin Geçiş Genişlikleri	26
Şekil 3.7. Transfer Lifti İçin Ray Monte Edilmiş Banyo Örneği	27
Şekil 3.8. Yatak Odası Yerleşim Örnekleri	28
Şekil 3.9. Yatak Odası Yerleşim Örnekleri	29
Şekil 3.10. Yürüyeblen (Ambulant) engelliler ve yaşlılar için tuvalet	30
Şekil 3.11. Duş Bölümü Örnekleri	32
Şekil 3.12. Erişilebilir Banyo ve Tuvalet Örneği	35
Şekil 3.13. Erişilebilir Mutfak Planları	35
Şekil 3.14. Ayarlanabilen (Hareketli) Tezgâh Ölçüleri	36

GİRİŞ

GİRİŞ

Bir kentte güvenli yaşamdan bahsetmek için öncelikle konutların güvenli kullanılabiliyor olması gerekir. Konutlar özellikle belirli bir yaştan sonra en uzun ve huzurlu vakit geçirilmek istenen korunaklardır. Yaş almış kişilerin bu korunaklarda kolay, rahat ve güvenli şekilde yaşamlarını sürdürmeleri için tasarım ve inşaa aşamasında erişilebilirlik ve uyarlanabilirlik tedbirleri alınmalıdır.

Konutun kullanımındaki “kolay, rahat ve güvenli” belirteçlerinin neyi ifade ettiğini açıklamak için TDK Sözlüğü’nden faydalanarak şu açıklama yapılabilir;

“Kolay” ile kast edilen, konutun planı ve tüm donanımlarıyla “sıkıntı çektirmeden, yormadan” kullanıma izin veriyor olmasıdır.

“Rahat” biçimde yaşamı sürdürme “üzüntü duymama, tedirgin olmama” ile ilgilidir ki konutun yaşa bağlı oluşan sağlık ve hareketlilik soru(n)larını yanıtlayabilmesini gerektirir.

“Güvenli” yaşam ise “emin ve tehlikeye yol açmayan” mekânlarla mümkündür zira bu ortam algılamadaki gecikmeyi, hareket ederken çarpmalardan kaynaklanacak zararları, ayrıca takılma ve düşmenin önlenmesini içerir.

Konutlarda Erişilebilirlik ve Uyarlanabilirlik

Erişilebilir ve uyarlanabilir konut, sakinleri yaş alırken veya aile bireylerinden biri engelli olduğunda, sakinlerinin zaman içinde değişen ihtiyaçlarının küçük çaplı değişiklikler ve eklemelerle karşılanmasını mümkün kılar. Bu nedenle aynı konutta, başka bir deyişle aynı muhitte ve aynı sosyal ortamda yaşamına devam etmek isteyenler için konutun onlara sunduğu maddi ve manevi en büyük faydadır.

Bu nedenle de “uyarlanabilirlik”, konut tasarımını, inşasını ve kullanımını sürdürülebilir hale getirmenin temel ön koşullarındandır

Engelli ve yaşlı kullanıcılar başta olmak üzere hareketliliğinde veya algılamasında kısıtlılık yaşayan herkesin toplumsal hayata katılımında, onları engellemeyen, tam tersine kolaylaştıran yaşam koşulları sağlamak için ilk ve en önemli kural erişilebilirliktir. Konut ortak kullanım alanlarındaki erişilebilirlik uygulamaları ve konut içinde uyarlanabilir özelliklerin elverdiği değişiklikler sayesinde hareketlilik ve algılama artmaktadır ancak yaşlıların özellikle güvenliğinin artırılması için ek tedbirler içeren düzenlemeler yapılmalıdır.

Konutun yakın civarında alınması gereken tedbirlerden bazıları, kent bazında üst ölçekte konut alanlarının yer seçiminde yakın mesafede yeterli hizmetlerin ve sosyal olanakların bulunması ile ilgilidir. Konutun güvenliğinin ele alınmasına, yakın çevresindeki yarı kamusal veya kamusal alanlardaki erişilebilir düzenlemeler ile başlanmalıdır ve Rehberde öncelikle bu

bölüm yer almaktadır. Devamında, konutlardaki yaşam kalitesinin sağlanması ve bunların ötesinde sağlık durumunu riske atmayan hatta iyilik halini destekleyen çoğu oldukça basit iç mekân düzenlemeleri bu Rehberin konusudur.

Konutlara Özgü Düzenlemeler İhtiyaçtır

Yaş almayla birlikte kişide oluşan fizyolojik değişimler ve hastalıklar sonucunda mekânın ve donanımların kullanılmasında zorluklar baş gösterebilmektedir. Okuma, duyma, hareketlilik, yön bulma ve hatırlamadaki farklılıklar, konutların kullanımında kısıtlılık ve risklere neden olur.

Hareket kısıtlılığı ya da hastalık sebebiyle yaşlıların yaşadığı düşmeler en önemli sağlık problemlerinden biri olarak kabul edilmektedir. Yaşam alanlarından kaynaklı düşme nedenlerinin tespiti ve alınması gereken önlemlerin belirlenmesi, düşmeye bağlı yaşanan yaralanma ve ölüm risklerinin en aza indirilmesi için hayati öneme sahiptir. Dolayısıyla önlemlerin yeterli düzeyde alındığı yaşam mekânları, yaşlıların yaşam kalitesini yükselmesini, aktif ve bağımsız bir şekilde hayatlarını sürdürebilmelerini sağlar. Uyarlanabilir konutların planlanması ve mevcut konutlarda yapılacak erişilebilirlik düzenlemeleri ev kazaları riskini önemli ölçüde azaltacaktır.

Konutta ve yakın çevresinde meydana gelen kazaların çoğu, gözden kaçan, önemsiz olmayan ancak kolaylıkla ve/veya basit müdahaleler ile ortadan kaldırılabilecek sebeplerden kaynaklanmaktadır. Yaşlıların karşılaşılabileceği ev kazaları risklerini azaltmak için Rehberde belirtilen tüm hususlara dikkat edilmelidir.

1. BÖLÜM

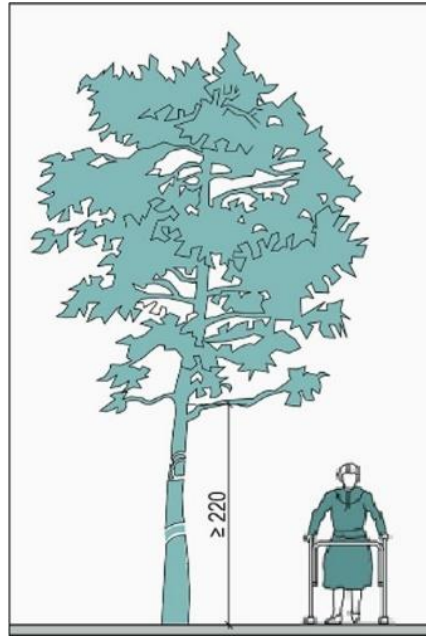
KONUT YAKIN ÇEVRESİ

DÜZENLEMELERİ

1. BÖLÜM - KONUT YAKIN ÇEVRESİ DÜZENLEMELERİ

Konutun erişilebilirliği yakın çevresinden başlar. Öncelikle konutun bulunduğu apartmana veya müstakil konuta erişim sağlanan kamu kullanımına açık alandaki kaldırımların erişilebilirliği sağlanmalıdır. Konut site içindeyse veya apartmanın büyük bir bahçesi varsa, burada bulunan kaldırımların da erişilebilir olması gereklidir.

Bahsi geçen güzergâhlar üzerindeki kaldırımlar en fazla 15 cm yükseklikte olmalıdır. Kaldırım boyunca yatayda net (temiz) geçiş genişliği en az 150 cm ve düşeyde net (temiz) yükseklik en az 220 cm'lik yürüyüş güzergâhı içinde herhangi bir ağaç dalı, tabela, çıkıntı oluşturacak bir donanım gibi engeller bulunmamalıdır (Şekil 1.1).

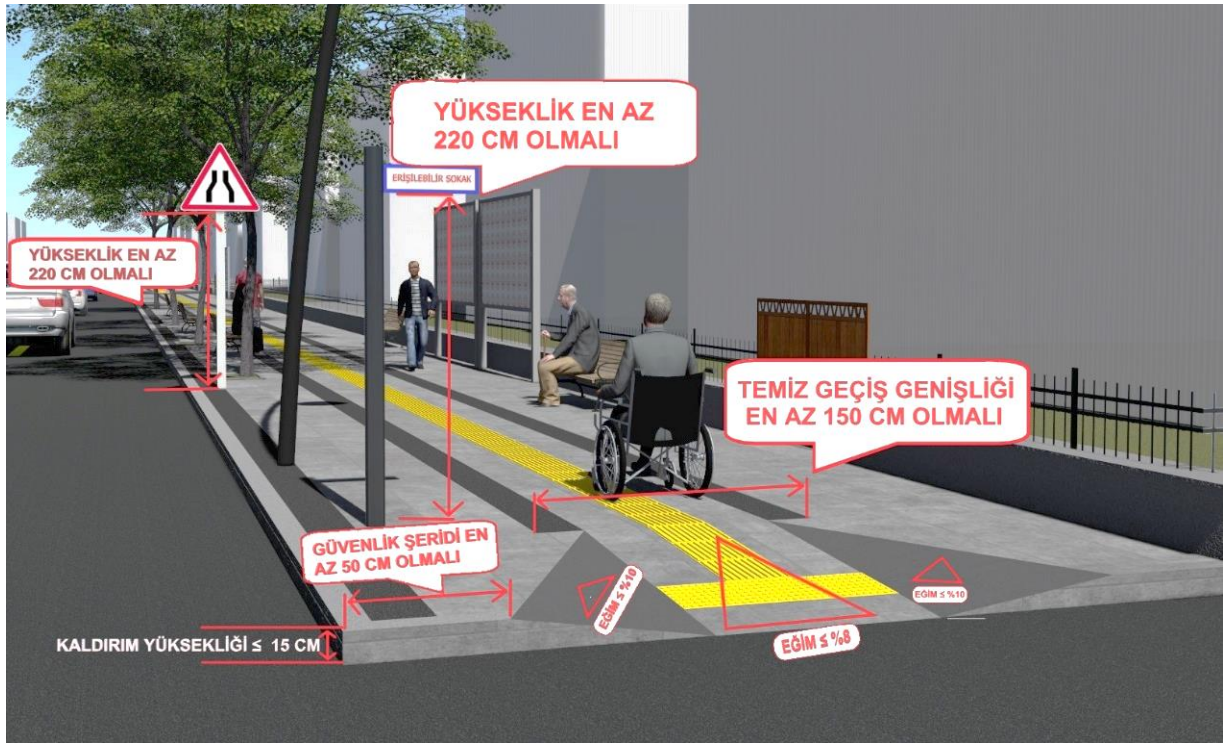

Şekil 1.1. Dikeyde Engelsiz Alan Ölçüleri

Hatırlatma: Kaldırımların tüm özellikleri Erişilebilirlik Kılavuzu'nun 2. Bölüm Bina Yakın Çevresi ve Erişilebilirlik İzleme ve Denetleme Formu Ek II: A. Yaya Kaldırımları bölümüne uygun düzenlenmelidir.

Tüm kaldırım ile kaldırım kenarlarında ve yürüyüş güzergâhı boyunca yapılacak olan rampalar ve merdivenlerin yüzeyleri düz, sabit ve dayanıklı ıslak ve kuru halde kaymayan malzeme ile kaplanmış olmalıdır (Şekil 1.2).

Şekil 1.2. Erişilebilir Kaldırım Özellikleri

Kaldırımlarda bu özelliklerin sağlanmaması halinde erişilebilirlik eksiklerinin giderilmesi için belediyelere başvuru yapılmalıdır. Başvurular büyükşehir olan illerde cadde, bulvar gibi geniş yollardaki kaldırımlar için büyükşehir belediyesine, sokaklar için ilçe belediyesine iletilmelidir.

Konutun bulunduğu apartmanın veya sitenin bahçesi içinde açık veya kapalı otopark bulunduğu veya bahçe taşıt trafiğine açıksa, yaşlının güvenli hareketi için bahçe yolu veya erişim güzergâhlarının taşıt yolundan izole edilmesini sağlayan taşıt engelleyici, takılma ve düşmeye neden olmayacak bordür, bahçe bitkileri gibi ayırıcı düzenlemelerle güvenlik önlemleri alınmalıdır. Bahçe yolları taşıtlar tarafından kullanılacak yollarla kesişmemeli, kesişmesi zorunlu olan hallerde erişilebilirlik tedbirlerinin alındığı yaya geçitleri sağlanmalıdır.

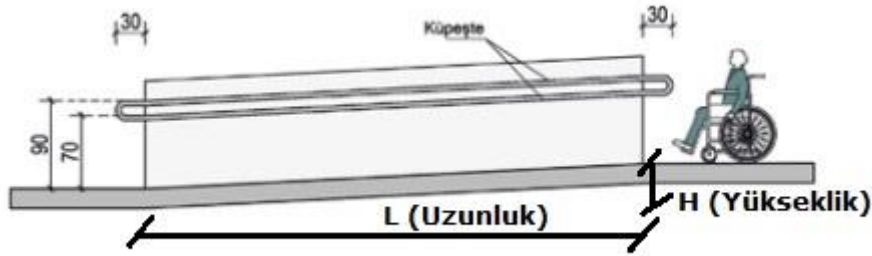
Kot farkları ve sadece basamak ile düzenlenen geçişlerde mutlaka erişilebilirlik düzenlemeleri yapılmalıdır. Zemindeki 0,6 cm'ye kadarki kot farkında herhangi bir düzenleme yapılmasına gerek yoktur. 0,6 cm'den daha yüksek kot farkı takılmaya, sendelemeye ve düşmeye neden olabilir. Bu nedenle 0,6 cm'den fazla kot farkı için mutlaka düzenleme yapılmalıdır. 0,6 cm - 1,3 cm'lik bir kot farkı söz konusu olduğunda, buralar en fazla ½ eğimle pahlanmalıdır. 1,3 cm'den fazla kot farkını gidermek için merdiven ve rampa bulunmalıdır. Rampaların net (temiz) genişliği, koruma bordürü ve trabzan gibi üzerinde bulunan tüm donanımlar hariç en az 100 cm olmalıdır.

Kullanılmakta olan mevcut konutlar ve yakın çevresi için rampalarda aşılması gereken kot farkına göre rampa eğiminin aşağıdaki tabloya göre düzenlenmesi gerekmektedir.

<u>En fazla yükseklik</u>	<u>En fazla eğim</u>
15 cm ve daha az	1:10 (%10)
16 cm - 50 cm arasında	1:11 (%9)
51 cm - 100 cm arasında	1:12 (%8)
101 cm üzerinde	1:16 (%6)

 ÖNEMLİ: Yeni inşa edilen alanlarda rampa eğimi Erişilebilirlik Kılavuzu'nda yer alan şu eğimler de yapılmalıdır.

<u>En fazla yükseklik</u>	<u>En fazla eğim</u>
15 cm ve daha az	1:12 (%8)
16 cm - 50 cm arasında	1:14 (%7)
51 cm - 100 cm arasında	1:16 (%6)
101 cm üzerinde	1:20 (%5)

$$\text{Rampa eğimi} = \text{Rampa yüksekliği}(H) / \text{Rampa uzunluğu}(L)$$

Şekil 1.3. Rampa Eğimi Hesaplaması

Bahçe girişinde kot farkı bulunuyorsa yukarıda açıklanan kapsamda düzenleme yapılmalıdır.

Rampaların başlangıç ve bitiminde tekerlekli sandalyenin manevra yapabileceği en az 150 cm x 150 cm'lik bir alan bulunmalıdır. Bu alanda bank, çiçeklik gibi engeller bulunmamalıdır.

Rampanın başlangıç ve bitiminde zeminde, yaşlıların hareketini engelleyecek herhangi bir çıkıntı veya çukur olmamalıdır.

Bahçedeki yaya yollarının kot farklarının aşılmasında rampa ile birlikte merdiven de bulunmalıdır. Baston, yürüteç, koltuk değneği kullanan veya merdiven çıkmakta zorlanan yaşlılar rampa kullanmayı tercih ederken, romatizması bulunanlar merdiveni kullanırlar.

Merdivenlerde yer alan tüm basamaklar aynı genişlikte (derinlikte) ve aynı yükseklikte yapılmalı ve merdiven basamak genişliği (derinliği) en az 30 cm ve basamak yüksekliği en fazla 15 cm olmalıdır.

Merdiven basamaklarının ön kenarında algılamayı kolaylaştırıcı farklı renkte ve çıkıntı yapmayacak şekilde 2,5 cm eninde kaymaz şeritler kullanılmalı veya kaymayı önleyici işlem yapılmalıdır.

Rampa ile aşılacak yükseklik 15 cm'den fazlaysa; bir ve daha fazla basamak bulunuyorsa, rampa ve merdivenin her iki yanında tırabzan (korkuluk) veya tırabzan yapılmasını gerektirmeyecek ve tehlike oluşturmeyecek mesafede, en az 110 cm yükseklikte duvar veya parapet bulunmalıdır. Rampa ve merdivenin her iki tarafında döşeme kaplaması üzerinden 90 cm (yeni inşa edilen rampa ve merdivenlerde ilave ikinci düzey 70 cm) yükseklikte küpeşte bulunmalıdır. Küpeşterin uçları çarpma, takılma gibi kazaları önlemek amacıyla, duvara sabitlenmiş veya yarım ay şeklinde yuvarlatılmış olmalıdır.

Apartmanın veya sitenin bahçesindeki tüm yaya yürüyüş alanlarının zemininde ve 220 cm baş açıklığını sağlayacak şekilde düşeyde, takılma, çarpma sonucu yaralanmaya neden olabilecek özellikte kesici, yaralayıcı nesneler bulunmamalıdır (Şekil 1.1).

Konut bloğu yakın çevresi yeterli derecede, en az 20 lux aydınlatılmalıdır.

Konut çevresinde açık alandaki tüm zemin ıslak ve kuru halde kaymayan malzeme ile kaplı olmalıdır. Bahçedeki ağaç ve diğer bitkilerin seçimine dikkat edilmeli, kaymaya sebep olabilecek çiçek, yaprak ya da meyve döken ağaçlar bulunmamalıdır.

Kaymaya sebep olabilecek çiçek, yaprak ya da meyvelerin düzenli olarak temizlenmesi bina/site sorumlusundan talep edilmelidir.

Konutun bulunduğu bahçede ve site içinde, özellikle girişe yakın alanda, geçişi engellemeyecek şekilde yerleştirilmiş bank gibi oturma alanı düzenlenmelidir. Bu düzenleme, yürüyerek bahçeye gelmiş yaşlılar için dinlenme olanağı sağlayacaktır. Bank veya farklı oturma imkânı sağlanması, bina/site sorumlusundan talep edilmelidir.

Konutun bulunduğu bahçede ve site içindeki spor, oturma, oyun alanı, kamelya, gibi kullanımlara ve bina girişine erişimde kot farkı bulunuyorsa, bu kot farkını gidermek için yukarıda açıklanan özelliklerde merdiven ve rampa bulunmalıdır.

Hatırlatma: Konut yakın çevresi, Erişilebilirlik Kılavuzu'nun 2. Bölüm Bina Yakın Çevresi'ne uygun düzenlenmelidir.

2. BÖLÜM

BİNA GİRİŞİ VE ORTAK ALAN DÜZENLEMELERİ

2. BÖLÜM - BİNA GİRİŞİ VE ORTAK ALAN DÜZENLEMELERİ

2.1. Giriş

Konutun bulunduğu apartman girişinin veya müstakil konutun kapısının, özellikle ziyarete gelen veya unutma sorunu olan yaşlılar için bina cephesinden ayırt edici şekilde (malzeme, renk, desen kullanılarak) tasarlanarak fark edilmesinin sağlanması önemlidir.

Bina girişi, görme zorluğu olanlar için çevresiyle zıt olarak renklendirilmiş bir malzeme, boya gibi uygulamalar ile belirginleştirilmelidir. Girişin yapay aydınlatmasında gün boyunca değişen doğal ışık göz önünde bulundurulmalı ve kullanıcıda göz kamaşmasına neden olmaması için iç ve dış mekân arasında kademeli bir ışık seviyesi değişimi sağlanmalıdır. Binaların girişine pergola yerleştirilmesi hem gölge hem de yağmura karşı koruma sağlayacağından bu bağlamda uygun bir çözüm olacaktır.

Giriş kapısı otomatik (fotoselli) ise, kapının açılışı için kısa boylu kişileri algılayacak önlem alınmalıdır. Diğer yandan hızlı hareket edemeyen kişiler için çok hızlı ve sert kapanmayacak şekilde ayarlanmalıdır.

Bina giriş kapılarında ve çevresinde büyük cam yüzeyler varsa kapılar işaretlenmelidir. Bu işaretlemeler 7,5 cm genişliğindeki zıt renkli bantlarla sağlanmalı ve bantlar yerden;

- 130 cm – 140 cm yükseklikte birinci düzey,
- 90 cm – 100 cm yükseklikte ikinci düzey,
- 10 cm – 30 cm yükseklikte üçüncü düzey (tavsiye) olacak şekilde hem iç ve hem de dış yüzeyde eklenmelidir.

Kapıların işaretlenmesi az görenlerin kapıya çarpmalarını, hatta cam yüzeylerin kırılıp kazalara yol açmasını önlemeyi amaçlamaktadır.

Merdivenlerin başlangıç ve bitiminde minimum aydınlatma 200 lux ve ara sahanlıkta 150 lux olmalıdır. Kontrol düğmeleri parlamayı önleyecek şekilde konumlandırılmalı, kolay fark edilebilir ve görülebilir şekilde çevresiyle zıt renkte olmalı ve gölgelendirilmelidir.

Anahtar kullanmakta zorlanan yaşlılar için bina giriş kapısında güvenlik tedbirleri alınarak anahtarsız giriş sağlanabilmelidir. Bina girişi varlık sensörü gibi otomatik yöntemlerle aydınlatılmalıdır. Kapıyı açarken taşınmakta olan çanta, alışveriş poşeti gibi eşyaların konulabileceği raf, askı gibi donatılar bulunduğu, kapıyı açma ve içeri girmeyi kolaylaştıracaktır.

Yürüteçle, tekerlekli sandalyeyle, bebek veya pazar arabasıyla rahatlıkla geçişi sağlanması için bina giriş kapısının net (temiz) genişliği en az 100 cm (yeni inşa edilecek binalarda en az 150 cm) olmalıdır. Çift kanatlı kapılarda, kanatlardan birinin genişliği en az 100

cm olmalıdır. Yaşlıların zorlanmadan açabilmesi için kapılar ağır malzemeden yapılmamalı ve beden gücü gerektirmeden, kolaylıkla açılabilir.

Bina girişinde kot farkının bulunduğu yerler düzenlemeler yapılmalıdır. Kot farkının 0,6 cm - 1,3 cm olduğu yerler en fazla ½ eğimle pahlanmalı; 1,3 cm'den fazla kot farkları için en az 100 cm temiz geçiş genişliğine sahip “1. Bölüm Konut Yakın Çevresi Düzenlemeleri” bölümünde belirtilen eğimde rampa yapılmalıdır.

Bina girişinde rampa yapılmasının mümkün olmadığı ilgili Belediye tarafından tespit edildiği hallerde asansör; asansör yapılmasının mümkün olmadığı durumlarda ise alternatif ulaşım yöntemi olarak kaldırma ve iletme platformları (platform asansörü, hidrolik asansör gibi) çözümler uygulanmalıdır. Ancak, mekanik çözümler mimari çözüm olan rampa yapılmasının teknik olarak mümkün olmadığı hallerde tercih edilmelidir.

634 sayılı Kat Mülkiyeti Kanununun 42 nci maddesinde konutlarda erişilebilirlik tadilatlarının yapılabilmesi için bazı düzenlemeler bulunmaktadır. Bu maddede; “engellilerin yaşamı için zorunluluk göstermesi hâlinde, proje tadili kat maliklerinin en geç üç ay içerisinde yapacağı toplantıda görüşülerek sayı ve arsa payı çoğunluğu ile karara bağlanır.” ifadesi yer almaktadır. Mevcut binalarda konut bloğunda rampa, asansör, kaldırma ve iletme platformları gibi erişilebilirlik ihtiyaçlarının görüşülerek sayı ve arsa payı çoğunluğu ile karara bağlanması halinde bu uygulamalar yapılabilir.

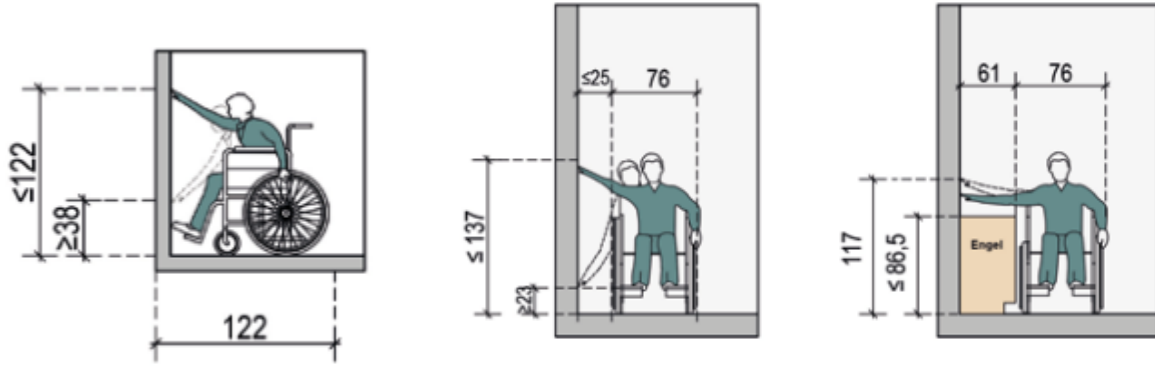

Toplantının bu süre içerisinde yapılamaması veya tadilat talebinin çoğunlukla kabul edilmemesi durumunda; ilgili kat maliki belediye ve mücavir alan sınırları içinde yapının bulunduğu yerin belediyesi, dışında ise il özel idaresi müdürlüğüne başvuru yaparak bir komisyon kurulmasını talep edebilir. Kat malikinin talebi üzerine bina güvenliğinin tehlikeye sokulmadığını bildirir komisyon raporuna istinaden ilgili merciden alınacak tasdikli proje değişikliği veya krokiye göre inşaat, onarım ve tesis yapılır. İlgili merciler, tasdikli proje değişikliği veya kroki taleplerini en geç altı ay içinde sonuçlandırmalıdır. Komisyon tarafından işlem yapılan taleplerde, proje tadilatına ilişkin inşaat ve imalat giderleri başvuru sahibine aittir.

Bina girişinde paspas kullanımı söz konusu ise paspas sert tipte olmalı ve üst yüzeyi zeminle aynı seviyeye gelecek şekilde bir girintiye oturtulmalıdır. Aksi halde zeminden yüksekte veya alçakta kalan paspas takılmaya, sendelemeye ve düşmeye neden olabilir.

Diyafor ve kapı zilleri özellikle tekerlekli sandalye kullanan kişilerin önden ve yandan erişim mesafesine uygun, erişilebilir konumda ve hava şartlarından korunmuş olmalıdır. Diyafor ve kapı zili panosu 90 cm ile 140 cm yükseklik sınırları içerisinde yerleştirilmelidir.

Posta kutusu varsa, içerden veya dışarıdan (her iki taraftan da) erişilebilecek şekilde yerleştirilmeli, kapı üzerindeyse kapının en az 90° açılabilmesi sağlanmalıdır. Posta kutularının alt yüzeyi zeminden en az 60 cm, üst yüzeyi ise en fazla 140 cm yükseklikte olmalıdır. Toplu olarak bulunan posta kutuları tekerlekli sandalye kullanıcıları için önden ve yandan erişim mesafelerine uygun konumlandırılmalıdır (Şekil 2.1).

Şekil 2.1. Tekerlekli Sandalye İle Önden ve Yandan Yaklaşım Mesafeleri

2.2. Koridorlar

Bina içinde galeri boşluğu (koridorların bir kenarında avlu gibi boşluklar) varsa, döşeme kotundan itibaren en az 110 cm yükseklikte güvenlik sağlayacak korkuluk bulunmalıdır. Apartman ve/veya galeri boşlukları alanlarında güvenlik filesi uygulanarak düşme ve kazaların önüne geçilmelidir.

35 m² 'den daha büyük alana sahip apartman ve/veya galeri boşlukları için TS EN 1263-2 standardı kapsamında S güvenlik ağlarının en kısa kenarının uzunluğu en az 5 metre olmalı ve azami sabitleme aralığı (ankraj noktaları arası mesafe) 2,5 metre olmalıdır. Ağ alanı 35 m²'den daha az olduğunda ise 4.4 kJ enerji sönümlleme kapasitesine sahip B sınıfı ağ kullanımı tercih edilebilir.

2.3. Merdivenler

Apartman içindeki merdivenleri çıkarken dinlenmek isteyen yaşlılar için 8-10 veya 12 basamakta bir sahanlık bulunması önemlidir.

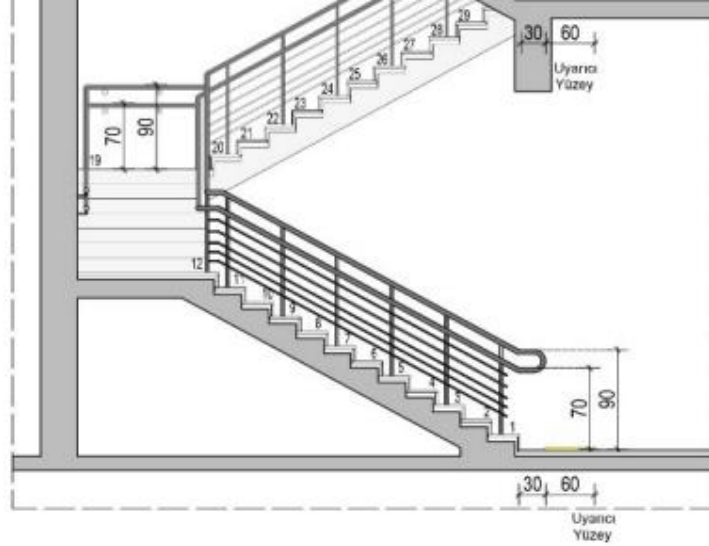
Apartman girişindeki ya da içindeki merdiven basamaklarının daha algılanabilir olması için, farklı renkte ve çıkıntı yapmayacak şekilde 4 cm - 5 cm eninde kaymaz şeritler kullanılmalı veya kaymayı önleyici işlem yapılmalıdır. Ayrıca basamak uçları çıkıntısız olmalı ve mümkünse basamaklar yan taraftan aydınlatılmalıdır.

Apartman girişinde ya da içinde yer alan merdivenlerin basamak genişliği (derinliği) en az 27 cm; basamak yüksekliği en fazla 16 cm olmalıdır.

Apartman girişinde ya da içinde yer alan merdivenin her iki yanında tırabzan (korkuluk) veya tırabzan yapılmasını gerektirmeyecek ve tehlike oluşturmayacak mesafede ve en az 110

cm yükseklikte duvar veya parapet ile döşeme kaplaması üzerinden 90 cm (yeni inşa edilen merdivenlerde ikinci düzey 70 cm) yükseklikte küpeşte bulunmalıdır.

Merdiven küpeştelerinin uçları çarpma, takılma gibi kazaları önlemek amacıyla, duvara sabitlenmiş veya yarım ay şeklinde yuvarlatılmış olmalıdır (Şekil 2.2).

Şekil 2.2. Merdiven Küpeşte Özellikleri

Bina içindeki genel dolaşım alanlarının zemin döşemeleri ile varsa rampa ve merdiven basamaklarının yüzeyi düz, sabit ve dayanıklı olmalı; ıslak ve kuru halde kaymayan malzeme ile kaplanmalıdır.

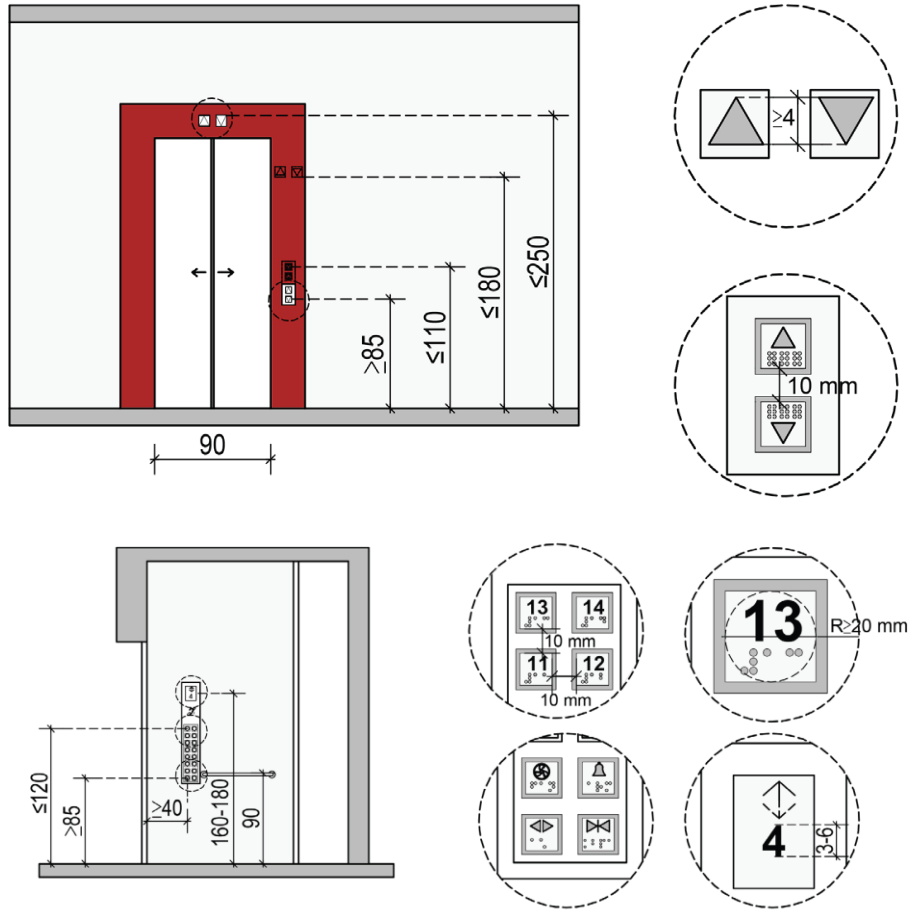
Düşmelerin başta gelen nedenlerinden biri kaymadır. Zeminde, merdivende ve rampada mevcutta kaygan malzeme kullanılmışsa işlem yapılarak pürüzlü, kaymaz hale getirilmesi bina/site sorumlusundan talep edilmelidir.

2.4. Asansörler

Birden fazla katlı apartmanlarda asansör bulunmalıdır. Mevcut binalarda asansör bulunmuyorsa, asansör yapılabilir. İç mekânda asansör kuyusu veya asansör eklenecek yer bulunmuyorsa cephe asansörü teknik olarak uygunsa yapılabilir. Cephe asansörü “2.1. Giriş” Bölümünde açıklandığı gibi 634 sayılı Kat Mülkiyeti Kanununun 42 nci maddesi kapsamında resmi işlemleri yapılarak, sadece yaşlı kullanıcının konutuna hizmet edecek şekilde de yapılabilir. Asansör yapılmasının mümkün olmadığı hallerde ise merdiven asansörü de denilen standartlara uygun kaldırma ve iletme platformları (eğik bir düzlemde hareket eden merdiven tipi asansör veya düşey/dikey kaldırma platformu) alternatif ulaşım yöntemi olarak uygulanabilir.

Asansörün erişilebilirlik özelliklerine uygunluk sağlaması gerekir. Kapısının net (temiz) geçiş genişliği tekerlekli sandalye ve yürütecini de geçebileceği genişlik olan en az 90 cm olmalıdır.

Asansör kabin içi ve dışı kontrol düğmelerinin en alt düğmesinin merkez hattının zeminden yüksekliği en az 85 cm; en üstteki düğmenin merkez hattının zeminden yüksekliği kabin içinde en fazla 120 cm ve kabin dışında en fazla 110 cm olmalıdır (Şekil 2.3).

Şekil 2.3. Erişilebilir Asansör Kontrol Paneli Örneği

Her katta asansör kapısının açıldığı sahanlığın genişliği (derinliği); tekerlekli sandalyenin manevra yapabilmesi için asansör kapısı sürme kapı ise en az 120 cm asansör kapısı dışı açılan kapı ise en az 150 cm olmalıdır.

Asansör kabininin dar kenarı en az 120 cm ve alanı en az 1.80 m² olmalıdır. Mevcut asansörler için Erişilebilirlik İzleme ve Denetleme Formu'nda yer alan ölçüler kullanılabilir.

Asansör kabini içinde asansörün hangi kata geldiğini anons eden sesli uyarı bulunmalıdır. Ancak apartmanda yaşayan yaşlılardan demans sorunu yaşayanlar için bu ses soruna neden olabilir.

Asansörde bulunan kat bilgisi anons sisteminin demans gibi sorun yaşayan yaşlılar için kapatılması bina/site sorumlusundan talep edilmelidir.

Kabinde açılıp kapanabilir oturak, yaşlılar için kolay kullanım olanağı sağlayacaktır. Ayrıca, yerden 80 cm yüksekliğinde ve kabinin en az bir yan duvarında olmak üzere mümkünse üç tarafında tutunma çubuğu bulunmalıdır.

Erişilebilirliğin sağlanması için asansörün bulunması kadar sürekli olarak çalışır durumda olması da gereklidir. Çalıştırılmayan, bakımı yapılmadığı için periyodik denetim sonucu mühürlenmiş asansörlerde gerekli tamiratın yaptırılması bina/site sorumlusundan talep edilmelidir. Bina/site sorumlusunun gerekli işlemleri yapmaması ve asansörün çalıştırılmaması halinde 634 Sayılı Kat Mülkiyeti Kanunu “Yöneticinin Görevleri” başlıklı 35. maddesinde yer alan “*Ana gayrimenkulde bulunan asansörlerin güvenli bir şekilde işletilmesinin sağlanması amacıyla aylık bakımları ile yıllık kontrollerinin ilgili teknik düzenlemelere uygun şekilde yaptırılması ve bu işlemlere ilişkin ücretlerin ödenmesi.*” hükmüne istinaden başvuru yapılması gerekmektedir.

Asansör önünde yer alan sahanlık minimum 100 lx aydınlatma ile yeterli şekilde aydınlatılmalıdır. Asansör kabin içi aydınlatma düzgün bir şekilde dağıtılmalı ve minimum aydınlatma seviyesi zemin seviyesinde 100 lx ve kontrol cihazlarında 200 lx olmalıdır. Spot ışık göz kamaşmasına neden olacağı için kullanımından kaçınılmalıdır.

Refakatçi eşliğinde erişim sağlayan yaşlılar için tekerlekli sandalye ile kullanılabilen merdiven tırmanma cihazı konuttan bina girişine iniş ve buradan konuta çıkış için alternatif bir yöntemdir. Refakatçinin güvenli olarak cihazı kullanmaya yönelik eğitim alması ve merdiven tırmanma cihazının TSE standartlarına uygun olması gerekmektedir.

3. BÖLÜM

KONUT İÇİ DÜZENLEMELER

3. BÖLÜM - KONUT İÇİ DÜZENLEMELER

3.1. Konut İçinde Genel Düzenlemeler

Konuttaki tüm dolaşım alanları, tekerlekli sandalye, yürüteç, koltuk değneği ve baston ile rahat dolaşıma izin verecek şekilde, gereğinden fazla ve geçişi engelleyecek eşyadan arındırılmalıdır.

Antre, koridor, mutfak, odalar ile tuvalet ve banyoda, zeminde takılmaya neden olacak halı, kilim, paspas ve saçaklı örtüler bulunmamalı, özellikle saçakların ve kenar kısımlarının, ayrıca kıvrılmaların neden olacağı takılmaya yönelik önleyici tedbirler alınmalıdır. Halı, kilim ve paspaslar kaydırmaz malzeme ile yere sabitlenmelidir.

Duvar, kapı, yatak ve diğer mobilyalar, döşeme, halı ve kilim gibi zeminde kullanılan eşyaların renkleri birbirinden kolaylıkla ayrıştırılabilecek şekilde zıt seçilmelidir. Bu sayede yaşlı hareket ederken bulunduğu konum ve gideceği mahale ilişkin kafasında karışıklık oluşmayacaktır.

Zemin tüm mahallerde ıslak ve kuru halde kaymayan malzeme ile kaplı olmalı, mevcutta kaygan malzeme kullanılmışsa işlem yapılarak pürüzlü, kaymaz hale getirilmelidir. Zemin malzemesinde oluşan ve takılma veya yaralanmaya neden olacak hasarlar tamir edilmelidir.

Odalarda ve geçiş alanlarında eşik olmamalıdır. Eşik tekerlekli sandalyenin geçişini engeller, yürüteç ile geçişi zorlaştırır, ayağını kaldırmakta zorlanan kişiler için sorun yaratır ve en önemlisi takılıp düşmeye neden olur. Eşik olması zorunlu hallerde pahlama ile veya döşeme kaplaması eğiminde ayarlama yapılarak çözüm sağlanmalıdır. Kapılarda ayrıca otomatik izolasyon yönteminden faydalanılabilir.

Konutun gün ışığından yeterince faydalanması gereklidir. Ayrıca doğru aydınlatma (300 – 500 lx) sağlanmalıdır. Aydınlatma konut genelinde yeterli düzeyde olmalı ve antre, koridor, odalarda birden fazla yerde, karanlıkta görülebilecek fosforlu düğmeler veya sensörlü armatürler kullanılmalıdır. Diğer yandan havalandırma seçenekleri ile ısıtma ve serinletme olanakları yeterli olmalıdır.

Konuttaki tüm eşyaların çarpma halinde zarar vermemesi için yuvarlak köşeli olmasına özen gösterilmelidir. Sivri köşeli eşya bulunuyorsa, çarpmaya neden olamayacak şekilde yerleştirilmeli, bu eşyaların sivri kısımları köşe koruyucu bantlar ile zarar vermeyecek hale getirilmelidir.

Koridorda, çarpmaya neden olacak konumda, yere düştüğünde kırılacak veya dağılacak parçaları olan ayna, seramik gibi süs eşyaları asılmamalıdır.

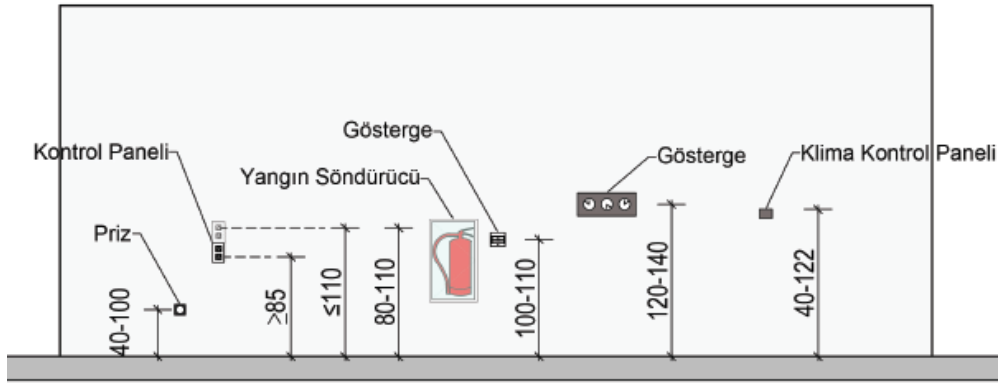
Konut içindeki dolaplar devrilme riski olmayacak şekilde monte edilmeli ve duvara sabitlenmeli, ağırlık dengesi bozulduğunda veya depremde yıkılma riski ortadan kaldırılmalıdır.

Konutta ısınma için soba veya kuzine kullanılıyorsa veya şömine varsa, önüne ve çevresine kıvılcım sıçramasını önlemek için siperlik konulmalıdır. Ayrıca etrafında ateş sıçrama riski olan yerde, kolay alev alabilecek mobilya, halı, kilim, paspas, post gibi eşyalar bulundurulmamalıdır.

Devrilebilecek elektrikli ısıtıcılar büyük risk oluşturacağı için kullanılmamalıdır.

Elektrik prizleri, yerden en az 40 cm, en fazla 110 cm yükseklikte olmalıdır. Priz ve anahtarların kapı kolu ile aynı hizada olması tercih edilmelidir. El veya parmak ile kavrama gerektiren döndürmeli düğmeler kullanılmamalıdır (Şekil 3.1).

Merkezi bir ısıtma sistemi iç mekânda eşit sıcaklığı sağlayacağı için tavsiye edilir. Bu sistemde mümkünse oda sıcaklıkları ayrı olarak, odaya yerden en fazla 122 cm yükseklikte yerleştirilen basit termostatlarla kontrol edilebilmelidir (Şekil 3.1).

Şekil 3.1. Konut Bloğu ve Bağımsız Konut İçin Tesisat Yerleşimi

Çocuk bulunan konutlarda kaymaya, düşmeye neden olabilecek, ayağa dolanabilecek oyuncaklar ve diğer eşyalar dolaşım alanlarında bırakılmamalıdır. Bitki saksılarından taşan su kaymaya neden olabileceği için gerekli tedbirler alınmalıdır.

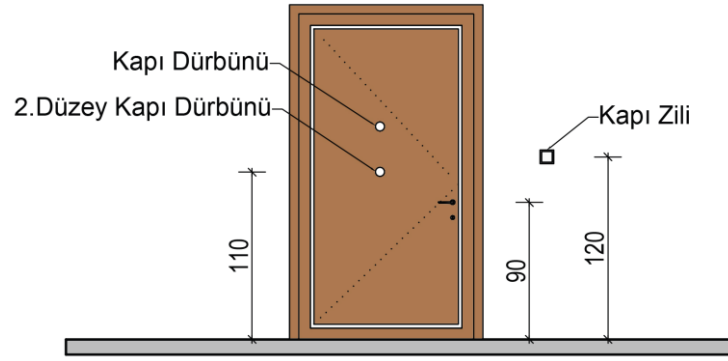
3.2. Antre

Konuta girerken kapıda eşik bulunmamalıdır. Eşik bulunması yukarıda açıklandığı gibi geçişi engeller ve zorlaştırır, hatta takılıp düşmeye neden olur.

Konut kapısının net (temiz) genişlik en az 100 cm olmalıdır.

Kapı dürbünü uygulanacak bağımsız konut kapılarında, farklı yüksekliklerde iki kapı dürbünü bulunmalı ve yaşlılar için bir kapı dürbünü (2. düzey) döşemeden 110 cm yükseklikte

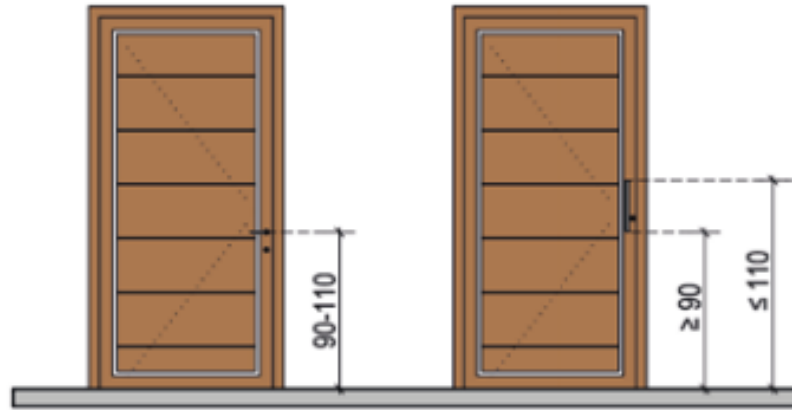
konumlandırılmalıdır. Konut giriş kapılarında kullanılacak olan kapı zilleri ise yerden 120 cm yükseklikte bulunmalıdır (Ölçü yerden zil merkezi esas alınarak uygulanmalıdır) (Şekil 3.2).

Şekil 3.2. Konut Giriş Kapısı Örneği

Konut kapı kolu, kilitler, anahtar ve diğer kapı aksamaları tek el ile kullanılabilir ve kavrama gerektirmeyecek nitelikte olmalı ve kapılar fazla kuvvet gerektirmeden kolay açılabilir. Elle kavranarak çalıştırılabildiği için yaşlılarca kullanımı mümkün olmayacak topuz şeklinde kapı kollarından kaçınılmalı, varsa değiştirilmelidir.

Konut kapısında yatay ve dikey çekme kolu aksamı, kapıyı açma ve kapamada kullanım kolaylığı sağlar. Bu aksamalar, kapı üzerinde yerden 90 – 110 cm arasında yükseklikte konumlandırılmalıdır (Şekil 3.3).

Şekil 3.3. Kapı Kolu ve Aksamı Gösterimi

Konut içinde veya tercihe göre dışarıda, kapıya yakın alanda yaşlı için oturup dinlenme olanağı sağlayan, taşınmakta olan çanta, alış veriş poşeti gibi eşyaların da üzerine konulabileceği ayakkabı giyip çıkartırken kullanılabilir, yerden 45 cm – 50 cm yüksekliğinde bir oturma yeri olmalıdır. Buna ek olarak ayrıca geçici olarak kullanılabilir askı da bulunmasında fayda vardır.

Konut giriş kapısından sonraki alanda (antrede) tekerlekli sandalyenin manevra yapabileceği ve yürüteçle dolaşmaya olanak sağlayan en az 150 cm x 150 cm'lik bir alan

bulunmalıdır. Bu alanda vestiyer dolaplarının kapağının açılmasına, özellikle tekerlekli sandalye ve yürüteç ile bu dolaplara ve askıya yanaşabilmek için yeterli alan sağlanmalıdır.

Antrede dolap içinde veya açıkta, zeminden en fazla 137 cm yüksekliğinde elbise askısı bulunmalıdır. Askılar farklı yüksekliklerde olursa kullanım kolaylığı sağlar. Tekerlekli sandalye kullanan yaşlılar için yaklaşımı mümkün kılan önü dolapsız askılar tercih edilmelidir. Askılıklar sabit olmalı, devrilme riski bulunmamalıdır.

Antrede aydınlatma yeterli düzeyde (300 – 500 lx) sağlanmalıdır. Aydınlatma açma/kapama düğmesi çevirme gerektirmeden kullanılabilmesi, konut giriş kapısı yanında içeri girmeden yetişilebilecek mesafede ve yerden tercihen 90 cm - 110 cm arasında yükseklikte olmalıdır. Antrede zeminin görülmesini kolaylaştıran, yeri aydınlatan ve sensörlü aydınlatma bulunması da tavsiye edilir.

Antrede duvarlarda zemin üzerinden 80 cm yüksekliğinde tutamak (küpeşte) olmalıdır.

Antre ve koridorda dolaşım alanına denk gelen yerlerde, özellikle boy aynası gibi büyük aynalar, unutkanlık sorunu yaşayan yaşlılar için yön karmaşasına neden olacağı için bulundurulmamalı veya üzeri kapatılmalıdır.

3.3. Koridorlar

Koridorların iki tarafındaki duvarlarda, zemin üzerinden 80 cm yüksekliğinde tutamak (küpeşte) olmalıdır.

Odalar ile banyo arasındaki koridor gece boyu yeterli şekilde aydınlatılmalı ya da sensörlü aydınlatma kullanılmalıdır. Zeminin görülmesini kolaylaştıran, yeri aydınlatan ve sensörlü aydınlatma armatürleri tercih edilebilir.

3.4. İç Merdivenler

Konut birden fazla katlıysa (dubleks, tripleks gibi) veya kot farkı nedeniyle aynı katta merdiven var ise bu merdivenlerde ve basamaklarda gerekli erişilebilirlik düzenlemeleri sağlanmalıdır.

Aynı katta kot farkının 0,6 cm - 1,3 cm olduğu yerler en fazla ½ eğimle pahlanmalı; 1,3 cm'den fazla kot farkları için en az 90 cm temiz geçiş genişliğinde “1. Bölüm - Konut Yakın Çevresi Düzenlemeleri” bölümünde belirtilen uygun eğimde ve özelliklerde rampa yapılmalıdır.

Döner basamaklı merdiven yaşlılar için uygun değildir. Merdivende basamak rıhtlarının açık olması da gerek arkadan gelen ışık nedeniyle basamağı algılayamama, gerekse baston gibi yardımcı araçların boşluğa doğru kaymasına veya bu alana sıkışmasına neden olabileceği için güvenli kullanımı engeller.

Merdivenlerin yer seçimi önemlidir. Tasarım aşamasında merdivene yandan yaklaşılmasını sağlamak amacıyla yürüyüş istikametine dik olarak kurgulanmalıdır. Yine tasarım aşamasında, konut kat yüksekliğinin uygun olması halinde yaşlıların dinlenebilmesi için 8-10 veya en fazla 12 basamakta bir sahanlık bulunmalıdır.

Kullanırken ayağın, terliğin burnunun veya bastonun ayağının takılmaması için tüm basamaklar çıkıntısız; denge sorunu yaşanmaması için tüm basamaklar aynı genişlikte (derinlikte) ve aynı yükseklikte olmalıdır. Basamak genişliği (derinliği) en az 27 cm ve basamak yüksekliği asansörü olmayan binalarda 16 cm'den, asansörlü binalarda ise 18 cm'den fazla olamaz.

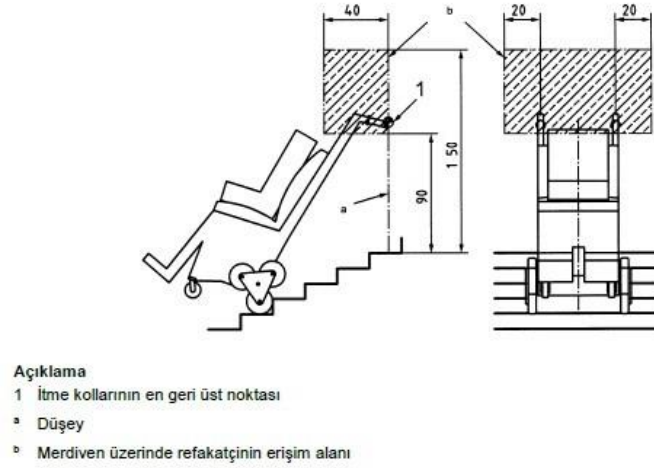
Merdivenin her iki tarafında tırabzan (korkuluk) veya tırabzan yapılmasını gerektirmeyecek ve tehlike oluşturmayacak mesafede ve en az 110 cm yükseklikte duvar/parapet ile merdivenin her iki tarafında döşeme kaplaması üzerinden 90 cm (yeni inşa edilen merdivenlerde ilave ikinci düzey 70 cm) yükseklikte küpeşte bulunmalıdır. Küpeştenin uçları duvara sabitlenmiş veya yarım ay şeklinde yuvarlatılmalıdır.

Aydınlatma, merdivenin hem başında hem de sonunda yeterli düzeyde sağlanmalıdır. Fotoselli aydınlatmalarda, merdivene yaklaşırken aktive olacak şekilde ayarlama yapılmalı, karanlıkta kalarak düşme veya takılma riski ortadan kaldırılmalıdır. Aydınlatma el kontrolüyle yapılıyorsa, her katta, kolay ulaşılabilir yerde ve yükseklikte, fosforlu kontrol düğmeleri uygulanmalıdır.

Merdivende halı, kilim gibi kaydığında çıkıntı oluşturacak, sabit olmayan malzemeler kullanılmamalıdır. Basamakların daha algılanabilir olması için farklı renkte, çıkıntı yapmayacak şekilde, 4 cm -5 cm eninde kaymaz şeritler kullanılmalı veya kaymayı önleyici işlem yapılmalıdır. Mümkünse basamaklar yan taraftan aydınlatılmalıdır.

Takılma, kayma ve düşmeye neden olacak şekilde merdivenden çıkılan ya da inilen zeminde, halıdan seramiğe ya da ahşaptan muşambaya geçiş gibi farklı malzeme değişimlerinden kaçınılmalıdır.

Konut içinde farklı katlar arasında asansör yapılması pek mümkün olmamaktadır. Yaşlı tekerlekli sandalye kullanıyorsa, merdivenlerde mekanik çözüm olarak eğik bir düzlemde hareket eden en az 90 cm x 125 cm ölçülerinde merdiven tipi asansör veya 90 cm x 140 cm ölçülerinde düşey/dikey kaldırma platformu yapılabilir. Maliyet veya yeterli yer bulunmaması nedenleriyle merdiven tipi asansör yapılamıyorsa veya yaşlı baston, koltuk değneği kullanıyor veya sadece merdiven çıkmakta zorlanıyor ise merdiven koltuğu konut içi katlar arası erişimde en ideal çözüm olacaktır. Refakatçi eşliğinde yaşamını sürdüren yaşlılar için tekerlekli sandalye ile kullanılabilen merdiven tırmanma cihazı alternatif bir yöntemdir. Refakatçinin güvenli olarak cihazı kullanmaya yönelik eğitim alması ve merdiven tırmanma cihazının TSE standartlarına uygun olması gerekmektedir (Şekil 3.4).

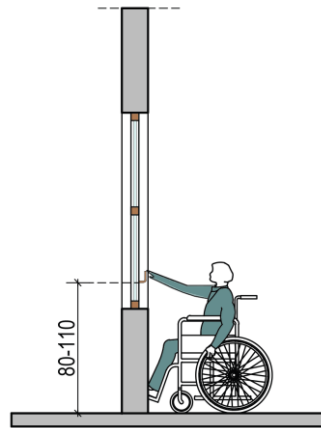
Şekil 3.4. Merdiven Tırmanma Cihazı Özellikleri

3.5. Kapılar ve Pencereler

Konutta iç kapıların net (temiz) genişliği en az 90 cm olmalıdır. Kapılarda eşik bulunmamalıdır. Eşik olması zorunlu hallerde pahlama ile veya döşeme kaplaması eğiminde ayarlama yapılarak çözüm sağlanmalıdır.

Kapı kolları tek el ile kavrama gerektirmeden kullanılabilir nitelikte olmalıdır. Topuz şeklinde kapı kolları varsa değiştirilmelidir. Kapılar zemin malzemesi veya halıya takılarak açılması zorlaşıyorsa gerekli düzenleme sağlanmalıdır. Yatay ve dikey çekme kolu aksamı, kapıyı açma ve kapamada kullanım kolaylığı sağlar. Bu aksamlar, kapı üzerinde yerden 90-110 cm arasında yükseklikte konumlandırılmalıdır (Şekil 3.2.2).

Konutta pencere kolları 80 cm ile 110 cm arasındaki yükseklikte konumlandırılmalıdır. Tekerlekli sandalye kullanıcılarının ve koltukta oturan yaşlıların pencereden dışarıyı rahatça görebilmeleri için pencere parapet yüksekliği bitmiş döşeme kotundan en fazla 80 cm yükseklikte olmalıdır (Şekil 3.5).

Şekil 3.5. Pencere Kolu Yüksekliği

Pencereler, açılması ve kapatılması esnasında çok fazla kuvvet gerektirmeyecek şekilde tasarlanmalıdır. Basınç mekanizması veya kollarının, el ile kavrama gerektirmemesi veya tek bir el veya dirsek ile ya da otomatik olarak açılıp kapanabilir özellikte olması gerekmektedir.

3.6. Salon, Oturma ve Yemek Odası

Salon ve odalar, tasarım aşamasında “uyarlanabilir konut” tasarımı ilkesi kapsamında, daha sonra erişilebilir düzenlemeler yapılabilecek şekilde planlanmalıdır.

Odalardaki temel güvenli düzenleme ilkesi, yaşlının kullandığı yardımcı hareket aracı varsa, bu aracın ihtiyaç duyacağı yeterli dolaşım ve geçiş alanı sağlanacak şekilde mobilyaların yerleştirilmesi ve yürürken takılmaya ve çarpmaya neden olacak dikeyde eşyalardan, yatayda paspas, halı, kilim veya döşemeden kaynaklı çıkıntının önlenmesidir.

Bunun için uzun püsküllü, kolay kıvrılabilen, kaygan, görme derinliğini yanıltacak karışık renk ve desenli halılar, kilimler ve paspaslar bulundurulmamalıdır.

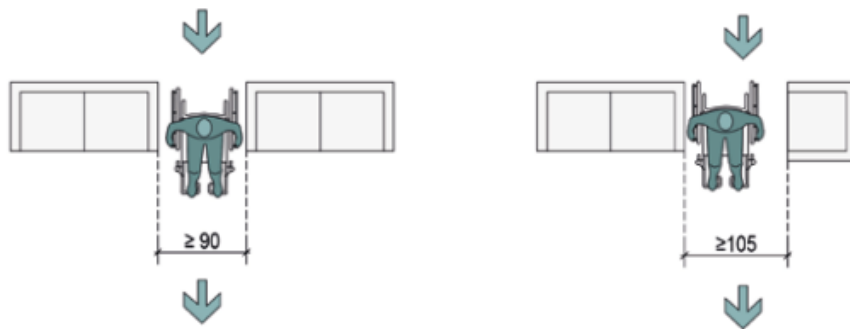
Yere sarkarak takılmaya neden olabilecek dekoratif koltuk şalları, örtüler, püsküller toplanmalı, kullanıma devam edilecekse boyları kısaltılmalıdır.

Elektrik, telefon ve uzatma kabloları takılmaya yol açacak biçimde bırakılmamalı, kablo kapama boruları ile bu borular da geçişi engellemeyecek şekilde düzenlenmelidir.

Oda içinde mobilyalara ve pencereye erişim güzergâhı için bu kurallar unutulmamalıdır.

Kalabalık yapacak, kullanılmayan eşyalar kaldırılmalıdır.

Oturma odasında eşyaların arasında en az 90 cm’lik geçiş genişliği (boşluk) sağlayacak şekilde yerleştirilmesi gerekmektedir. Koltuğun oturma yönü geçiş alanındaysa bu ölçü en az 105 cm olmalıdır (Şekil 3.6).

Şekil 3.6. Salon/Oturma/Çalışma/Hobi Odası İçin Geçiş Genişlikleri

Koltuklar rahat oturmayı ve kalkmayı sağlayacak şekilde yerden 45 cm – 50 cm yükseklikte olmalıdır.

Mobilyaların döşemelik kumaşları kaygan olmayan, terletmeyen, kolay tutuşmayan, takılmaya sebebiyet vermeyecek malzemelerden seçilmelidir.

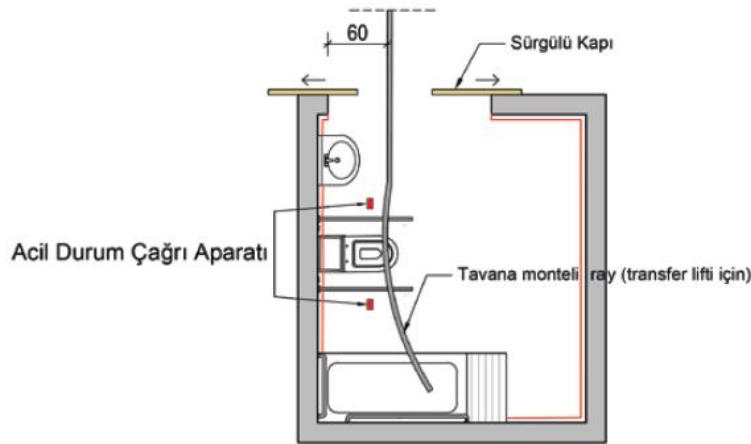
Dolaba yerleştirilen ve sıklıkla kullanılan eşyalar, salon ve odalardaki dolap veya rafların kolay erişilebilecek alt bölümlerine yerleştirilmelidir. Dolap ve raflara yalnız ön yüzden yaklaşım varsa, tekerlekli sandalyedeki bir kişinin erişebileceği yükseklikler en az 38 cm en fazla 122 cm'dir. Dolap içinde erişilebilir derinlik ise dolap önünden itibaren en fazla 53 cm'dir. Odadaki bir dolaba veya başka bir mobilyaya paralel olarak/yan yüzden 25 cm'yi aşmayan uzaklıktaki yaklaşımda erişilebilecek yükseklikler en az 23 cm ile en fazla 137 cm arasında olmalıdır.

Tekerlekli sandalyenin masaya ve sehpalara yaklaşımının sağlanması için masa ve sehpaların altında en az 75 cm yüksekliğinde, en az 90 cm genişliğinde ve en az 49 cm derinlikte net boşluk yer almalıdır. Masa altına doğru bu boşluğun sağlanmasını engelleyici obje (masa bacağı gibi) bulunmamalıdır. Masaya yaklaşım sağlanabilmesi için tekerlekli sandalyenin manevra yapabileceği en az 150 cm x 150 cm ölçülerinde boş bir alan sağlanmalıdır.

3.7. Yatak Odası

Yatak odası tuvalete mümkün olduğunca yakın olmalı, varsa içinde tuvaleti (ebeveyn banyosu) bulunan oda yatak odası olarak tercih edilmelidir.

Yatarak bakımı sağlanan yaşlıların yatağından kaldırılarak banyoya veya oturabiliyorsa odadaki koltuğa taşınmasını sağlayan yardımcı araç olan "transfer lifti" tavana monte edilebilir. Tavana monte edilebilen transfer lifti Şekil 3.7'ye uygun düzenlenebilir.

Şekil 3.7. Transfer Lifti İçin Ray Monte Edilmiş Banyo Örneği

Ayrıca yatan kişiyi yatağından kaldırarak tekerlekleri sayesinde istenilen bir yere taşınmasını sağlayan transfer lifti de kullanılabilir.

Yatak odaları sabahları yeterli gün ışığını almalıdır.

Yatağın baş kısmında elektrik düğmesi bulunmalıdır. Ayrıca kolay erişilebilen ve devrilmeyen bir aydınlatma yerleştirilmelidir.

Kollarını kullanabilen yatan yaşlıların istediğinde bakıcısı veya konutunda bulunan kişilerle iletişim kurabilmesini sağlayacak, yatarken erişim sağlanabilecek konumda zil sistemi veya acil durum ipi de düzenlenebilir.

Bacaklarını kullanamayan yatan kişiler için yatağın üzerinde tavana yeterli güvenlikle monte edilmiş, yattığı yerden kalkarak oturmasına destek olacak askılar uygulanabilir.

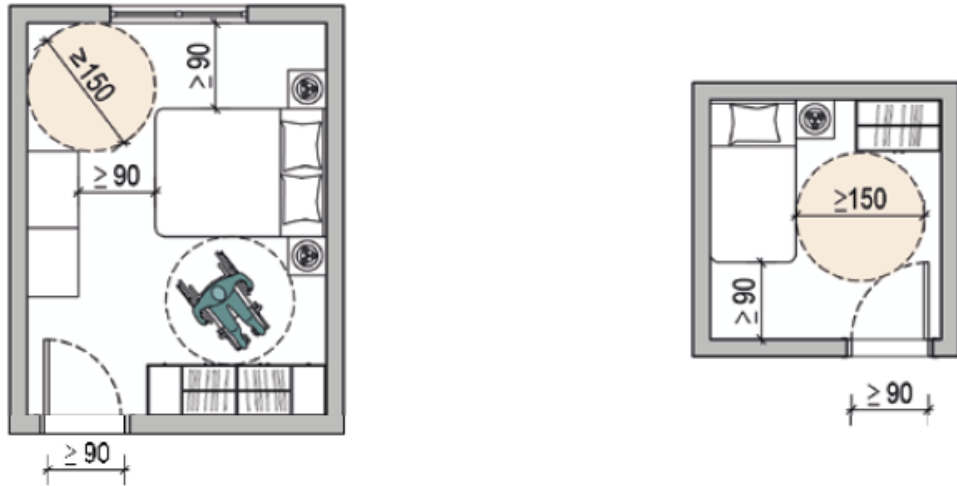
Yatak yüksekliği yerden 45 cm - 50 cm arasında olmalıdır. Bu yükseklik, tekerlekli sandalye kullanan yaşlılar için kolaylıkla transfer olanağı da sağlar.

Özellikle gece, yansımalar korkuya neden olabildiği için yatak odasında ayna bulunmamalıdır veya dolap iç kapağına yerleştirilmelidir.

Odada giyinirken oturulabilecek bir koltuk ya da kollu sandalye bulunmalıdır.

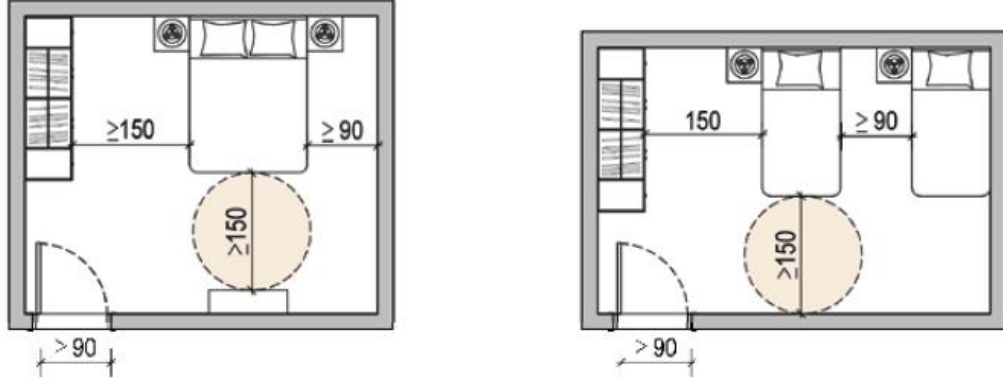
Yatak odasında yaşlı yakınının veya yardımcısının oturabileceği, dinlenebileceği ve uzanabileceği bir mobilya olmalıdır.

Yatak odalarında tekerlekli sandalyeden transfere imkân sağlamak üzere yatak çevresinde yan kenarda ve/veya ayakucunda en az 150 cm çapında manevra alanları bırakılmalıdır (Şekil 3.8).

Şekil 3.8. Yatak Odası Yerleşim Örnekleri

Odada bulunan dolapların önünde de tekerlekli sandalye manevralarına imkân vermek üzere en az 150 cm x 150 cm ölçülerinde veya 150 cm çapında boş bir alan bulunmalıdır (Şekil 3.9).

Şekil 3.9. Yatak Odası Yerleşim Örnekleri

Tekerlekli sandalye kullanan yaşlılar için dolap veya raflara yalnız ön yüzden yaklaşım varsa, erişilebilir yükseklikler en az 38 cm en fazla 122 cm arasında olduğundan, dolap elbise askısı çubuğu yerden en fazla 122 cm yükseklikte olmalıdır. Hareketli askılar kullanılabilir. Dolap içinde erişilebilir derinlik ise dolap önünden itibaren en fazla 53 cm'dir. Odadaki bir dolaba veya başka bir mobilyaya paralel olarak/yan yüzden 25 cm'yi aşmayan uzaklıktaki yaklaşımda erişilebilir yükseklikler en az 23 cm ile en fazla 137 cm arasında olmalıdır.

3.8. Tuvalet ve Banyo

3.8.1 Tuvalet

Tuvalet banyo içerisinde veya ayrıca düzenlenebilir.

Kapı net (temiz) genişliği en az 90 cm olmalıdır.

Kapı kolu tek el ile kavrama gerektirmeden kullanılabilir nitelikte olmalıdır. Topuz şeklinde kapı kolu değiştirilmelidir.

Tuvaletin kapısında eşik bulunmamalı, içeride seviye farkı olmamalıdır.

Zemini düz, sabit, dayanıklı ve ıslak ve kuru haldeyken kaymayan malzeme ile kaplanmalıdır. Mevcutta kaygan malzeme kullanılmışsa mutlaka işlem yapılarak pürüzlü, kaymaz hale getirilmelidir. Zemin malzemesinde oluşan ve takılma veya yaralanmaya neden olacak hasarlar tamir edilmelidir.

Zemininde kullanılacak paspaslar yeri tutucu, kaymaz özellikte olmalıdır.

Klozetli tuvaletler, oturup kalkmakta zorlanan yaşlılar için daha kullanışlıdır.

Romatizmal hastalığı bulunanlar, omurga sorunları veya başka nedenlerle hareket etmekte güçlük çeken ve/veya baston, yürüteç gibi yardımcı araç gereç kullananlar için tekerlekli sandalye kullananlar için tuvalette düzenleme yapılmalıdır. Bu tuvaletlerde kabin genişliği en az 90 cm olmalıdır. Klozet yanında, her iki tarafta tutunma çubuğu bulunmalıdır.

Acil Durum Çağrı Aparatı

The diagram shows a floor plan of a toilet stall. A red dot on the top wall indicates the location of the 'Acil Durum Çağrı Aparatı' (Emergency Call Device). The device is positioned at a height of ≥ 90 cm from the floor. The stall has a width of ≥ 90 cm and a depth of ≥ 90 cm. The door is shown in an open position, with a dashed line indicating its swing.

Yaşlı tekerlekli sandalye veya yürüteç kullanıyorsa, klozetin en az bir tarafında duvara kadar en az 90 cm net (temiz) boşluk bırakılmalı, diğer tarafında klozet orta noktası ile duvar arasındaki mesafe 46 cm olmalıdır. Tuvaletin alanı yeterliyse klozetin her iki tarafında da duvara kadar en az 90 cm net (temiz) boşluk bırakılmalıdır.

Tutunma çubukları sadece tekerlekli sandalye veya yürüteç kullananlar değil tüm yaşlılar için gereklidir. Klozetin duvar tarafında sabit, duvarla arasındaki mesafe en az 4 cm olan, yerden 80 cm - 95 cm yüksekliğinde tutunma çubuğu bulunmalıdır.

Sifon kollarının fotoselli olması tavsiye edilmekle birlikte, el ile kumandalı veya otomatik de olabilir. Bu kollar tek elle kolayca çalıştırılabilirmeli, kavrama gerektirmeden kullanılabilirmeli ve yerden en fazla 112 cm'ye yerleştirilmelidir.

Klozet taharet musluğu en az 43 cm en fazla 48 cm yükseklikte ve klozetten kolayca erişilebilecek, klozete transferi engellemeyecek şekilde konumlandırılmalı, tek el ile kavrama gerektirmeden açılıp kapanabilecek şekilde olmalıdır.

3.8.2 Banyo

Konutlarda erişilebilir banyo tasarlanmıyorsa, “uyarlanabilir konut” tasarımı ilkesi kapsamında, daha sonra erişilebilir hale getirilmek üzere gerekli banyo alanı planlanmalıdır.

Banyolarda küvet yerine duş bölümü tercih edilmelidir. Tekerlekli sandalye veya yardımcı araç gereç kullanan yaşlılar duşları kendi aparatlarıyla veya özel duş koltukları ile kullanabilir.

Kapı net (temiz) genişliği en az 90 cm olmalıdır.

Banyo kapısının kolu tek el ile kavrama gerektirmeden kullanılabilir nitelikte olmalıdır. Topuz şeklinde kapı kolu değiştirilmelidir.

Banyonun kapısında eşik bulunmamalıdır. Duş bölümünün banyo dolaşım alanından kesintisiz bir yüzeyle ve kot farkı olmadan eşdüzey şekilde düzenlenmesi gerekmektedir.

Tekerlekli sandalye kullananlar için banyoda klozet, lavabo ve donatılar hariç en az 150 cm çapında manevra alanı (boşluk) sağlanmalıdır.

Zeminden en fazla 137 cm yüksekliğinde en az bir adet askılık olmalıdır.

Banyo ve tuvalet zemini düz, sabit, dayanıklı ve ıslak ve kuru halde kaymayan malzeme ile kaplanmalıdır. Mevcutta kaygan malzeme kullanılmışsa mutlaka işlem yapılarak pürüzlü, kaymaz hale getirilmelidir. Banyoda çıplak ayak ile dolaşım daha yaygın olduğundan, zemin malzemesinde oluşan ve takılma veya yaralanmaya neden olacak hasarlar mutlaka tamir edilmelidir.

Zeminde kullanılacak paspaslar yeri tutucu, kaymaz özellikte olmalıdır.

Banyonun yıkanma bölümünde de diğer alanında da suyun kolayca giderlere ulaşması gerekmektedir. Zemin kaplamasının döşemesinden kaynaklı veya eğim sağlanmada yapılan hata bulunuyorsa düzeltilmelidir.

İhtiyaca göre duş bölümünde bir oturak bulunabilir. Duş oturağı katlanabilir tipte seçilecekse yukarı doğru kolayca katlanabilir olmalıdır. Duş bölümündeki oturak banyo zemininden 43 cm ile 48 cm arası yükseklikte monte edilmelidir.

Duş bölümü banyo zemini ile eş düzey olmalı, banyo alanından bu bölüme geçilirken eşik gibi kot farkları bulunmamalıdır. Ayrıca bu alana ve duş bölümündeki oturağa önden ve yandan erişimi engelleyen sabit elemanlar da olmamalıdır.

Duş bölümlerinin alanları oturağın konumu ve büyüklüğü ile tekerlekli sandalye ve yürüteçten oturağa transfer şekline göre planlanmalıdır.

Banyoda yere düşüldüğünde yetişilebilecek şekilde, ipe çekilerek çalıştırılabilir özellikte acil durum çağrı aparatı kullanılabilir.

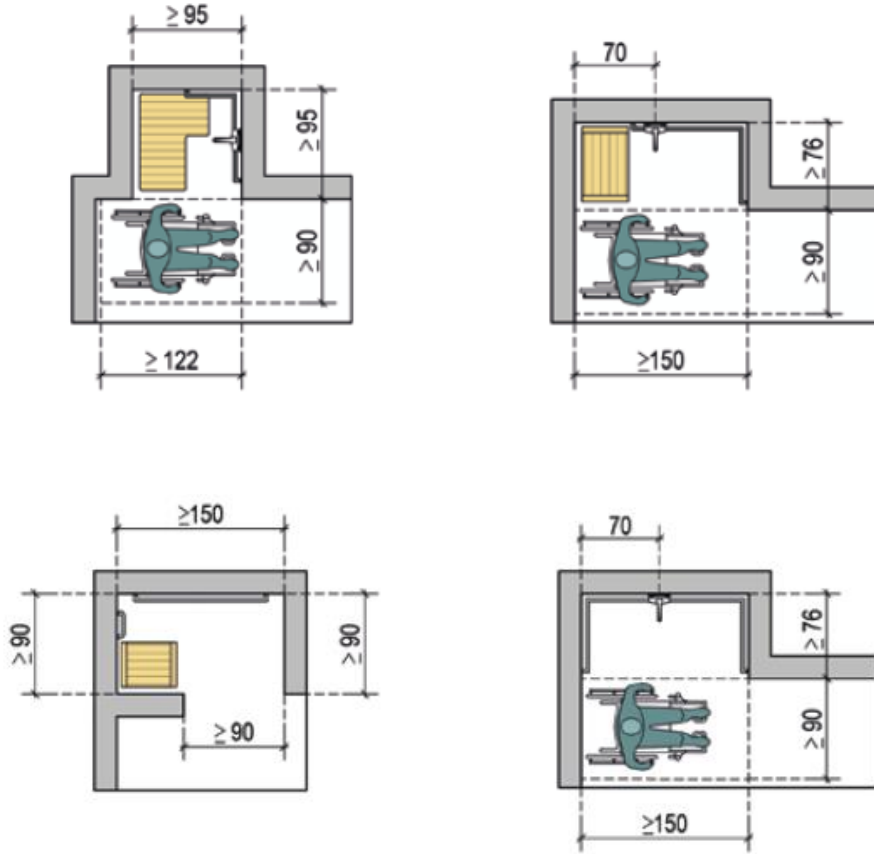
Duş bölümünde tutunma çubukları bulunmalıdır. Bunlar zeminden 80 cm ile 95 cm arası yüksekliğe yerleştirilmelidir. Duvara monte edilmiş ise duvar ile tutunma çubuğu arasındaki mesafe 4 cm olmalıdır.

95 cm x 95 cm boyutlarında bir duş bölümünde; L şeklindeki bir tutunma çubuğu, oturma kısmının karşı tarafında su kontrollerin yer aldığı duvar boyunca ve yan duvarın yarısı boyunca uzanmalıdır.

90 cm x 150 cm boyutlarındaki gibi bir duş bölümünde tutunma çubuğu oturağın karşı tarafında ve yan duvarda oturak hizasına kadar uzanmalıdır.

76 cm x 150 cm boyutlarında oturak bulunmayan dikdörtgen bir duş bölümünde tutunma çubuğu duş bölümünün tüm duvarlarında bulunmalıdır.

Tekerlekli sandalye kullanan yaşlılar için 95 cm x 95 cm boyutlarında bir duş bölümünde oturağa paralel yaklaşım için duş bölümü önünde en az 90 cm genişliğinde ve en az 122 cm uzunluğunda; 76 cm x 150 cm boyutlarında bir duş bölümü önünde en az 90 cm genişliğinde ve en az 150 cm uzunluğunda net boş alanın olması gerekmektedir (şekil 3.11).

şekil 3.11. Duş Bölümü Örnekleri

Suyun hızlı tahliyesi için yer süzgeci duş alanı boyunca döşenmelidir.

Duş başlığının en az 160 cm uzunluğunda hortumu olmalı ve hem sabit duş kafası ile hem de elle tutarak kullanılabilir.

Düşey bir çubuk üzerine yerleştirilmiş yüksekliği ayarlanabilir duş kullanıldığında, düşey çubuk tutunma kollarının kullanımına engel olmayacak şekilde yerleştirilmelidir. Suyun sıcaklığı termostatla kontrol altında tutulmalıdır.

Banyoda küvet tercih ediliyorsa, küvetin zeminden yüksekliği en fazla 45 cm - 50 cm olmalıdır.

Yaşlı kullanıcılar için küvet kenarının açılıp kapanabilir olduğu özel küvetler tercih edilmelidir. Küvet tabanı kademeli olmamalıdır.

Küvetin içinde hareketli bir oturma aparatı bulunmalı ya da küvetin baş tarafında küvete transfer veya oturmak için alan bulunmalıdır.

Oturma yerinin genişliği 40 cm olmalı ve küvet genişliği boyunca uzanmalıdır.

Oturma yerleri güvenli şekilde monte edilmeli ve kullanım sırasında kaymamalıdır.

Küvetin uzun dış kenarının genişliği hareket kısıtlılığı olan kişilerin oturabilmesi ve ilişebilmesi için 8 cm ile 12 cm arasında olmalıdır. Dış tarafa bakan kenarı keskin veya zarar verebilecek formda olmamalıdır.

Tekerlekli sandalye kullanan yaşlılar için küvete paralel yaklaşım planlanmışsa küvetin önünde net en az 90 cm genişlik ve küvet boyunca net en az 150 cm uzunlukta boşluk bırakılmalıdır. Küvete dik yaklaşım planlanmışsa küvet önündeki boşluk net en az 122 cm genişlik ve net en az 150 cm uzunlukta olmalıdır.

Küvetin baş kısmında oturma yeri veya oturak varsa küvete paralel yaklaşımda en az 90 cm genişlik ve en az 190 cm uzunlukta boşluk olmalıdır.

Oturma yeri küvetin içindeyse, küvetin ayak kısmında, dış kenardan itibaren en az 60 cm uzunluğunda bir tutunma çubuğu olmalıdır. Arka duvarda ise iki tutunma çubuğu gereklidir. Küvetin arka tarafına (uzun taraf) monte edilen çubuklar en az 61 cm uzunluğunda ve küvetin baş kısmından en fazla 61 cm ayak kısmından en fazla 30 cm uzaklıkta yer almalıdır. Küvetin baş kısmındaki tutunma çubuğu küvetin dış kenarından itibaren en az 30 cm uzunluğunda olmalıdır.

Baş kısmında oturma yeri olan küvet tipinde ayak kısmında küvetin dış kenarından itibaren en az 60 cm uzunluğunda tutunma çubuğu olmalıdır. Arka duvarda, iki tutunma çubuğu gereklidir. Küvetin arka tarafına (uzun taraf) monte edilen çubuklar en az 122 cm uzunluğunda olmalı ve küvetin baş kısmından en fazla 38 cm ayak kısmından en fazla 30 cm uzaklıkta yer almalıdır.

Bir tutunma çubuğu küvet kenarının 23 cm üzerinde konumlanmalıdır. Diğerleri banyo zemininden 84 cm ile 91 cm yükseklikte olmalıdır. Küvetin uzun tarafında yatay olanların üst tarafında, zeminden en az 150 cm yüksekliğe kadar uzanan dikey bir tutunma çubuğu da tercih edilebilir.

Yıkama alanının çevresinde perde kullanılmamalıdır. Olması halinde duş kabini veya perdeleri, tekerlekli sandalye veya yürüteçten duş oturağına geçmeye veya su kontrol araçlarını kullanmaya engel olmamalıdır.

Banyoda yeterli havalandırma sağlanmalıdır.

3.8.3 Lavabo

Lavabo tuvaletin ve banyonun içinde veya dışında düzenlenebilir. Lavabonun tuvalet ve banyonun içinde yer alması durumunda ilave alana ihtiyaç vardır.

Lavabo köşeli hatlara sahip olmamalı, ayaklı lavabo kullanılmamalı ve lavabo altına dolap yerleştirilmemelidir.

Lavabo bataryaları sıcak/soğuk göstergeli olmalı, kullanım kolaylığı nedeniyle mümkünse sensörlü bataryalar tercih edilmelidir.

Armatürler (musluk/batarya) kollu, itmeli tipte, fotoselli veya elektronik kontrol mekanizmalı olmalıdır. Musluklar ve diğer kontrol araçları tek elle ve kolayca kullanılabilir olmalıdır.

Lavabonun her iki yanında, ayakta durmakta zorlanan kişiler için orta noktası yerden en az 110 cm ve bir ucu en fazla 170 cm yükseklikte tutunma çubukları olmalıdır.

Lavabo yanında yer alan sabunlukların yerden yüksekliği 80 cm - 110 cm arasında olmalıdır.

Lavabo üzerinde yer alan aynaların alt kenarı yerden en fazla 90 cm, üst kenarı en az 190 cm yükseklikte olmalıdır. Tekerlekli sandalye kullananlar ve kısa boylular için alçalıp yükselebilen ayarlı aynalar, aynanın sabit olması durumunda ise öne doğru 10°-15° eğim verilmiş aynalar tercih edilmelidir. Aynalar eğik olarak veya lavabonun yanında konumlandırılabilir.

Lavabo yaşlı kullanıcı için yüksekte kalmamalı, gerekirse kullanıcının boyuna göre ayarlanması için yüksekliği tadil edilmelidir. Yükseklik tekerlekli sandalye kullanan yaşlılar için zeminden alt yüzüne kadar net en az 70 cm, rahat kullanım için tercihen 75 cm, ön üst yüzüne kadar en fazla 86 cm olmalı ve lavabo önünde en az 20,5 cm derinliğinde diz boşluğu bulunmalıdır.

Abdest almak için banyoda yeterli alan bulunuyorsa abdest alma lavabosu yerleştirilebilir. Bu lavabo mevcut lavabonun altındaki alanda da düzenlenebilir. Abdest alma lavabosunun çevresine su akıtmamasına dikkat edilmelidir ve ayak yıkılırken çevreye su sıçramamasına yönelik gerekli tedbir alınmalıdır (Şekil 3.12).

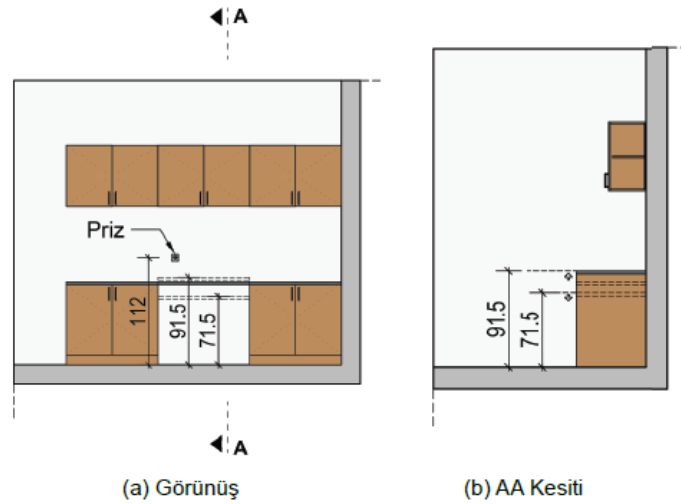
Mutfakta yer alan tüm donanımlar tekerlekli sandalye veya yardımcı araç gereç kullananlar için önden veya paralel yaklaşıma olanak sağlayacak şekilde düzenlenmeli ve bu donanımların önünde en az 80 cm x 122 cm ölçülerinde hareket alanı olmalıdır.

Mutfakta tekerlekli sandalye kullanan yaşlılar için mobilyalarda düzenlemeler yapılmalıdır. Tezgâhın en az 90 cm uzunluğunda bir bölümünde tekerlekli sandalyenin tezgâh altına doğru girebilmesi için 75 cm yerden yükseklikte ve en az 49 cm derinlikte diz boşluğu sağlanması için bırakılmalıdır. Bu boşluğu oluşturmak için var olan dolaplar çıkarılabilir.

Tezgâhta iş yaparken ayakta durmakta zorlananlar için yaslanmak veya oturmak için yüksekliği ayarlanabilen sandalye destek sağlayabilir. Diz boşluğu, ayakta durmakta zorlanan yaşlılar için de oturup tezgâha ve eviyeye yaklaşarak erişimi kolaylaştıracaktır. Kapsamlı bir tadilat yapılabiliyorsa, yaşlının boyuna göre tezgâh yüksekliği ayarlanarak yeni düzenlemeye gidilmelidir.

Tekerlekli sandalyenin altına girebileceği şekilde düzenlenen tezgâhların altında keskin ve rahatsız edici yüzeyler olmamalıdır.

Mutfakta, farklı yüksekliklere ayarlanabilen tezgâhlar da gerek tekerlekli sandalye kullanan, gerekse ayakta durmakta zorlandığı için oturarak burayı kullanabilen yaşlılar için tercih edilebilir. Sabit olmayan tezgâhların üst yüzeyi ile zemin üst yüzeyi arası farklı yükseklikler sağlayacak (71,5 cm - 81,5 cm - 91,5 cm) şekilde ayarlanabilir tezgâh bulunabilir (Şekil 3.14).

Şekil 3.14. Ayarlanabilen (Hareketli) Tezgâh Ölçüleri

Diz boşluğu sağlanmak istenen pişirme bölümlerinde set üstü ocakların altında, en az 90 cm genişlik, 75 cm yükseklik ve en az 49 cm derinlikte net açık alan bırakılmalıdır. Fırın veya ocakların altında diz boşluğu bulunduğunda, elektrik çarpması ve yanmaları önlemek için bu alan yalıtılmalı veya koruma altına alınmalıdır.

Ocak ve fırınların kontrol düğmelerinin konumu çapraz uzanmanın yol açabileceği yangınları önleyecek şekilde konumlandırılmalıdır. Rüzgârın ocak ateşini söndürmesi gibi durumlarda gaz sızıntısını önleyecek gaz kesme emniyeti bulunmalıdır.

Fırınlar, altında diz boşluğu olan veya ayarlanabilir yükseklikte bir tezgâha bitişik yerleştirilmelidir. Yan açılımlı fırınlarda kapak mandalı, tekerlekli sandalyenin tezgâh altına girebilmesi için düzenlenen boşluklu alanın yanında olmalıdır. Fırınların kontrol düğmeleri ön panelde bulunmalıdır. Set üstü ocak, fırın, buzdolabı, derin dondurucu, bulaşık makinesi gibi donanımlar köşeye konmamalı, iç köşelerden en az 30 cm uzakta yerleştirilmelidir.

Ocak etrafında kullanılan mobilya, tezgâh ile duvar arasındaki sızdırmazlığı sağlayan pervaz gibi malzemelerin yanıcı olmayan ve ısıya dayanıklı malzemeden yapılması gerekmektedir.

Tüm dolap ve depolama raflarında en az bir rafının yerden yüksekliği en fazla 122 cm olmalıdır.

Eviye de farklı yüksekliklere ayarlanabilecek şekilde tercih edilebilir. Eviye veya eviye tezgâhı üst yüzeyi ile zemin üst yüzeyi arası farklı yükseklikler sağlayacak (71,5 - 81,5 - 91,5 cm) şekilde ayarlanabilir eviye bulunabilir.

Tekerlekli sandalye kullananlar için eviye ve eviye tezgâhı üst yüzeyi zeminden en fazla 86,5 cm yükseklikte olmalı, sandalyenin altına doğru girebilmesi için en az 80 cm genişlik ve en az 49 cm derinlikte net boşluk bırakılmalıdır.

Eviyenin altında diz girintisi varsa, alt kısmı yalıtılmalı, bu alanda keskin ve rahatsız edici yüzeyler olmamalıdır.

Eviye çukuru 16,5 cm'den derin olmamalıdır. İki veya üç gözlü eviyelerde yalnız bir gözün bu koşulu karşılaması yeterlidir.

Eviye muslukları tek elle ve kolayca kullanılabilir olmalıdır. Muslukta hortumlu ve hareketli ikinci bir aparat olması tercih edilmelidir. Musluklar sıcak/soğuk göstergeli olmalıdır.

Kapak kulpları kolay çekilebilecek formda olmalı, üst dolapların kulpları kapakların alt tarafına, alt dolapların kulpları üst tarafına yakın olmalıdır.

Mutfakta açıkta yer alan sıcak su ve drenaj boruları yalıtılmalı veya kaplanmalıdır.

Buzdolabı ve dondurucu birlikte olan dolaplarda alanın en az % 50'si yerden 137 cm'nin altında yükseklikte olmalıdır. Buzdolabı alanının tamamı ve kontrol düğmeleri yerden 137 cm'den alçakta olmalıdır.

Mutfakta yeterli havalandırma sağlanmalıdır.

Konutun tasarım aşamasında veya tadilat yapılacaksa, lavabonun pencere önünde olması tercih edilmelidir.

Çöp kutusu erişilebilir konumda yer almalıdır. Ayaktan kumanda ile kapağı açılanlar uygun değildir.

3.10. Balkon ve Teraslar

Balkon ve terasların yüzeyleri düz, sabit ve dayanıklı ıslak-kuru halde kaymayan malzeme ile kaplanmış olmalıdır.

Balkon ve teras kapılarında eşik olmamalıdır. Eşik olması halinde pahlama ile veya döşeme kaplaması eğiminde ayarlama yapılarak çözüm sağlanmalıdır. Balkon kapı kasa ve kanat mekanizmalarında kot farkının teknik olarak zorunlu olması halinde, kanadın açılan tarafında kapı kasası ile döşeme üst kotu arasındaki kot farkını aşmak için mobil rampa kullanılabilir.

Balkon ve teras kapı genişliği net (temiz) genişlik en az 90 cm olmalıdır. Kapı kolları topuz şeklinde el ile kavrama gerektirecek nitelikte olmamalıdır. Topuz şeklinde ise değiştirilmelidir.

Balkon ve teraslarda eğer yeterli alan mevcutsa tekerlekli sandalyenin manevra yapabileceği en az 150 cm x 150 cm'lik net bir boş alan bulunmalıdır.

Balkon ve teraslarda döşeme kotundan itibaren en az 110 cm yükseklikte korkuluk bulunmalıdır. Korkuluk duvar üzerinde yer alıyorsa yüksekliği, tekerlekli sandalyede oturan kişinin görüşünü engellemeyecek şekilde olmalıdır.

Aşırı rüzgâr ya da ışık almamalı, alıyorsa da önleyici rüzgâr kesici, gölgelik vb. kullanılmamalıdır.

Balkon ve teras zemininin eğimi, yağmur suyu giderine doğru verilmiş olmalı, gider tıkanık olup olmadığı aralıklarla kontrol edilmelidir.

Saksı, tarh gibi bitki kapları takılıp düşmeye sebep olmayacak şekilde yerleştirilmelidir. Bitki kapları, tekerlekli sandalye kullanan yaşlılar için önden yaklaşımı için 38 cm – 122 cm; en fazla 25 cm çapında saksılar mevcutsa yandan yaklaşım için 23 cm – 137 cm ve en fazla 60 cm çapında büyük saksılar mevcutsa 86,5 cm – 117 cm arasında yüksekliğe yerleştirilmeli ve saksıların su taşıma kapları olmalıdır.

3.11. Acil Durum ve Güvenlik Sistemleri

Konutun kendisi ve apartman için acil durum tahliye planı bulunmalıdır.

Apartman için acil durum tahliye planı hazırlanması ve binada yaşayan herkese plana ilişkin bilgi verilmesi bina/site sorumlusundan talep edilmelidir.

Acil çıkış kapısı, yangın merdiveni yeri ve kapısı gibi kaçış noktaları bilişsel sorunu olan yaşlılara belirli aralıklarla, tekrarlı hatırlatma yapılarak gösterilmelidir. Acil durum işaretleme tabela ve sistemleri tanıtılmalıdır.

Deprem, yangın, sel gibi farklı acil durumlar için farklı senaryoların geliştirildiği tahliye planları ile bütünleşik çalışan tahliye sistemleri engelli ve yaşlılar için hayati önem taşımaktadır.

Konutta kullanılan yakıta göre doğalgaz, gaz, karbonmonoksit ile yangın duman ve özellikle unutkanlık sorunu olan yaşlıların konutunda su baskın dedektörü gibi uyarı sistemleri bulunması hayati önem taşımaktadır. Otomatik yangın söndürme sistemi de önemli bir güvenlik donanımıdır.

Konutta zeminden 80 cm – 110 cm arasında yükseklikte, görülebilir ve kolay ulaşılabilir konumda, yangın söndürücü tüp bulundurulmalıdır. Tüpün nasıl kullanılacağına ilişkin belirli aralıklarla tekrarlı olarak bilgilendirme sağlanmalıdır. Tüpün üzerindeki bakım ve yenileme tarihlerine göre gerekli işlemler yapılmalıdır.

Acil durum alarm ve tahliye sistemleri binaya özel yapılmış acil durum tahliye planları ile bir bütün olarak tasarlanmalıdır.

Farklı fiziksel ve bilişsel kısıtlılıkları bulunan yaşlıların acil bir durum olduğunun farkına varması için acil durum uyarı ve bilgilendirme sistemleri tüm duylara hitap edecek özelliklere sahip olmalıdır.

Acil durumlarla ilgili bilgi verecek ihbar sistemlerinin işitilebilir, görülebilir, hissedilebilir, titreşimli olması gerekmektedir.

Görme zorluğu yaşayan yaşlılar için konutta işitilebilir acil durum alarmları bulunmalıdır. Bu alarmların bulunduğu konutlarda, benzer durumdaki ses seviyesini geçecek şekilde en az 15 desibellik bir ses vermelidir veya 5 desibel ile 30 saniye boyunca herhangi bir azami ses seviyesini bastıracak şekilde olmalıdır.

Düşük çıkışlı sesler 85 desibel ile 95 desibel arasında olmak üzere çok sayıda hoparlör/alarmlara dağıtılmalıdır. Alarm sinyalleri için ses seviyeleri 120 desibeli geçmemelidir. Yüksek sesli az sayıda hoparlör/alarmlar yaşlılar arasında karışıklığa, yönelim sorununa ve telaşlanmaya yol açacaktır.

Görülebilir alarmlar, işitilebilir acil durum alarmlarıyla bağlantılı olarak bir flaşla bağlanmış parlayan ışıklar şeklinde olmalıdır. Görülebilir alarmların flaş frekansı 1 Hz olmalıdır. İleri teknoloji kullanan özel sistemler, binaların veya konutların yaşlılar ve engelliler tarafından kullanımları için eşdeğer şartlar oluşturmak üzere, bunların yerine kullanılabilir. Flaşlı ikaz lambaları, epilepsi hastalarının hastalığını tetiklememesi için 0,5 Hz - 4 Hz arasında

ayarlanmalıdır (her iki saniyede 1 kez ile saniyede 4 kez arası). Flaşların her birinin diğer tüm flaşlar ile senkronize olması önemlidir.

Acil durumlarda sinyalle (ışıkla) harekete geçen, uyuyan yaşlıların ve işitme engellilerin kolayca fark edebileceği konumda görülebilir alarmlar yerleştirilmelidir. Etkili olması için, bu alarmlar sinyal verecek veya mevcut ışığı belirgin şekilde yükseltecek şekilde ayarlanmalıdır.

Acil durumlarda, bu sistemler görme ve işitme engelliler ve uyuyan yaşlıları harekete geçirecek şekilde titreşimli (vibrasyon) alarmlar da tercih edilebilir. Cep telefonu, çağrı cihazı vb. titreşimli mobil cihazlar, bireysel bir alarm sağlamak için alarm sistemleriyle entegre edilebilir.

Yaşlının sağlık veya güvenlik sorunu yaşadığında varsa apartman/site güvenlik görevlisi, yakınları veya uygulayıcı kuruluş aracılığıyla kolluk kuvvetlerinden yardım isteyebileceği, üzerinde veya yanında taşıyabileceği acil durum buton uygulamaları bulunmaktadır. Ayrıca bazı uygulamalar cep telefonu ve diğer mobil cihazlara yüklenebilir. Bu uygulamaların nasıl kullanılacağına ilişkin belirli aralıklarla tekrarlı olarak bilgilendirme sağlanmalıdır. Uygulamanın çalışır olduğu sık sık kontrol edilmelidir.

Bazı belediyelerin acil durum buton uygulaması bulunmaktadır. Uygulama bulunup bulunmadığı hakkında belediyeden bilgi alınarak, bulunuyorsa talep edilebilir.

Özellikle unutkanlık sorunu olan yaşlılar için acil telefon numaraları, aile yakınları ve komşu telefon numaraları büyük puntolarla yazılı olarak görünür bir yerde bulundurulmalıdır.

Yürünen yüzeylerde, duvarlarda, kapı ve pencerelerde yardımcı alarmlar da tercih edilebilir. Yardımcı alarmlar kurulması halinde tehlikeli kısmın önüne 60 cm - 122 cm arasında yükseklik uyarı elemanların yerleştirilmesi, farklı kısımlarda zıt renkler kullanılması, yüzeylerde malzeme değişikliği yapılması gibi önlemler alınmalıdır.

Acil tahliye gerektiren durumlarda, yürüme ve merdiven inme zorluğu bulunan yaşlılar için acil durum tahliye sandalyesi bulundurulabilir. Bu sandalyenin tekerlek sistemi basamakları inme özelliğindedir ve yaşlının sandalye üzerine oturtularak refakatçi tarafından merdivenden kolayca indirilmesini sağlar.

KAYNAKÇA

- TS 9111, (2023). Engelliler ve Hareket Kısıtlılığı Bulunan Kişiler için Binalarda Erişilebilirlik Gerekleri, TSE, Ankara.
- ISO 21542, (2021). Building Construction – Accessibility and Usability of the Built Environment, ISO, Switzerland.
- TS ISO 7176-28, (2014). Tekerlekli sandalyeler - Bölüm 28: Merdiven inme/çıkma cihazları için kurallar ve deney yöntemleri, TSE, Ankara.
- T.C. Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, (2018). Güvenlik Ağı ile Çalışmalarda İş Sağlığı ve Güvenliği, Ankara.
- T.C. Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, (2020). Erişilebilirlik Animasyonu, <https://www.aile.gov.tr/eyhgm/videolar>
- T.C. Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, (2024). Erişilebilirlik Kılavuzu Binalar, Ankara.
- 65+ Yaşlı Hakları Derneği, (2023). Yaşlılar İçin Güvenli Konut: Uygulanabilir Bir Kılavuz, İstanbul.
- T.C. Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, (2020). 2020/3 sayılı Erişilebilirlik İzleme ve Denetleme Formları Hakkında Genelge, Ankara.
- T.C. Cumhurbaşkanlığı, (2023). On İkinci Kalkınma Planı (2024-2028) Aktif Yaşlanma Özel İhtisas Komisyonu Raporu, Ankara.